

Bevezető egy politikai drámához

A *Turandot* a kevésbé sikerült Brecht-darabok közé tartozik. Ha Brecht befejezi — mert egy darab jó esetben is csak a próbafolyamat után tekinthető befejezettnek —, ha megrendezi, ahogy tervezte, akkor talán kiküszöbölte volna műve legfőbb szerkezeti hibáját: azt, hogy a cselekmény különféle szálai nem kapcsolódnak eléggé szervesen össze. Feltételezem, hogy nem időhiány miatt, hanem történelmi-tartalmi okokból kifolyólag nem készült el ezzel a több évtizeden át tervezett művel. A kommunista Brecht még hinni akart Kai Hónak (azaz Mao Ce-tungnak vagy más felfegyverzett népvész-ideológusoknak) az üdvözítő mivoltában, de az ötvenes évek közepére a szovjet és az NDK-beli fejlődés túlonúl nyomós ellenérveket halmozott fel. Ezért aztán a hatalomátvétel pillanatával fejezte be a darabot, és még csak nem is jelezte, hogy milyen világ kezdődik a Kínai Császárság bukása után. Nem igazolta, de nem is elemzte a kommunista világmegváltásba vetett remények realitását. Egyrészt még nem tartott ott, hogy megtegye ezt, másrészt darabja az NDK-ban nem juthatott volna el a világot jelentő deszkákra, ha a Kai Hóságra a kétely leghalványabb árnyéka vetődik. Mivel Brecht az emigrációból hazatérve már nem az íróasztalfiók számára írt, hanem az általa vezetett színházat szolgálta ki darabjaival, félre kellett tennie a *Turandotot*, mert írói lelkiismeretének feláldozása nélkül nem realizálhatta volna.

A darab mellett szól, hogy hihetetlenül időszerű, mégpedig nem csak a szó közvetlen értelmében. Az értelmiség baljós szerepe a század nagy témája, a demokráciák finomabb kizsákmányolási és népbuítási formáitól a totalitáriánus diktatúrák népirtó kegyetlenségéig minden rendszer az értelmiség árulására épített, és busásan díjazta az ilyen irányú készségeket. Brecht zsenialitása a részletekben virul ki, a gondolkodás gyönyörűségei iránt fogékony olvasó (és néző) egy (elnézést az illetlen szóért) dialektikus szellemi torna szemlélője lehet. A műélvezet tárgyává itt a gondolkodás folyamata válik. Kielégületlenségünk, mely onnan fakad, hogy a Kai Hóba vetett hit következményeit elhallgató Brecht sem vétlen a Tuik bűneiben, bámulattal párosul, miközben egy kínai kulisszákkal bebútorozott egy működését figyelhetjük.

A darab átdolgozására részben az biztatott, hogy Kai Ho fölött kimondatott már a végső ítélet. Nem tudhatom, hogyan gondolkodna Brecht, ha még élne, de abban biztos vagyok, hogy vagy a Kai

Hóhoz fűződő reményeket fogta volna vissza, vagy kijózanító végki-fejlettel egyensúlyozta volna őket. De munkára készített az is, hogy Brecht a világtörténelmi méretű időszerűséget darabjában nemegyszer korának napi politikai anyagával fejezte ki. Zsámbéki Gáborral és Fodor Gézával együtt, akik felkértek a darab fordítására, úgy vélem, hogy Brecht szellemében járok el, ha mindazt, amire ma már kevésbé rezonálhat a néző, olyan új időszerűségekkel helyettesítem, amelyek napjainkban jellemzik a Tuiságot. Főként a Nagy Kongresszus szónokainak számát szaporítottam jellegzetes mai figurákkal. Szophoklész, Shakespeare és Lenz átdolgozója — legalábbis elvben — nem kifogásolhatja egy ilyesfajta próbálkozást.

Csakhogy — Szophoklészsal, Shakespeare-rel és Lenzcel el-lentétben — Brecht szerzői jogait még védi a törvény. Mivel az örökösök a brechti hagyománnyal szakítva tisztelik ezeket a jogokat és a szellemi magántulajdont, a Katona József Színház kénytelen volt lemondani legtöbb módosításomról. Gondolom, ez nem is mindig esett nehezebbre, mivel polemikus indulataim olykor talán túlzottan is önálló életre keltek. Így hát be kell érnem azzal az örömmel, hogy változatom eléri, ha nem is a színház, de legalább a SZÍNHÁZ közönségét.

Eörsi István

Szerkesztőségi megjegyzés

A következőkben Brecht *Turandot*jának fordítása és Eörsi István átdolgozott változata *egyetlen* drámaszöveggént olvasható.

Azért választottuk ezt a közlési formát, mert a két változat nyolcvan százalékban azonos. Tehát csak azt kellett külön jelezni, hogy mi az, amit Eörsi kihagyott a Brecht-fordításából, illetve azokat a szövegrészeket kellett a fordításba beilleszteni, amelyekkel Eörsi kibővítette az eredeti textust.

A könnyebb érthetőség és az áttekinthetőség érdekében azokat a szövegeket, amelyeket Eörsi kihúzott, a fordításban *szögletes zárójelbe* tettük, az új Eörsi-szövegeket pedig *dólt betűvel* szedettük (ezekben a részekben az instrukciók természetesen álló betűsek).

BERTOLT BRECHT

TURANDOT

avagy

A szerecsenmosdatók kongresszusa

Fordította és átdolgozta: Eörsi István

SZEREPLŐK

KÍNAI CSÁSÁZÁR — TURANDOT, a császár lánya — JAU JEL, a császár öccse — ANYACSÁSÁZÁRNŐ — TAKARÍTÓNŐ — TURANDOT KÉT CSELÉDLÁNYA.

UDVARI TUI — MINISZTERELNÖK — HI VEI, a Tui-egyetem rektora és a Tui-szövetség elnöke — MUNKA DU — MUNKA DU ANYJA — KI LEH, a Császári Egyetem rektora — FE CSU, a *Tórólmetszett Kínaiak Szövetségének elnöke* — SA BA, az *Isteni Szépség kolostorának főpapja* — SA GI, a *Piac-Tui* — ME FI, a *Hét Rejtély szentélyének főpapja* — KI LUH, az *Ész toronyőre* — PAUDER MILL, földrajztudós — HADÜGYMINISZTER tábornoki rangban.

MO SZI — KA MÚ — SI KA — NU SAN, Hi Vei titkára — VEN — GU — KÉT SZÖVETSÉGI TUI — SZI FU, Tui-diák — SI MEH, fiatal Tui — VANG, a Tui-egyetem írónoka — NÉGY TUI A TUI-PIACRÓL — SA SZEN, paraszt — EH FEH, az unokája — RUHAKÉSZÍTŐK KÜLDÖTTEI — RUHÁTLANOK KÜLDÖTTEI — KING, SZU, JAO, mosónők — FEGYVERKOVÁCS.

GOGHER GÓG, útonálló — MA GÓG, az anyja — KÉT TESTŐRE — HÓHÉROK.

TUIK — FIATAL TUIK — TUI-DIÁKOK — RUHÁTLANOK — RENDŐRÖK — FEGYVERESEK — KATONÁK — ÚTONÁLLÓK — FÉRFIAK — NŐK.

I.

A császári palotában

Egy Takarítónő a padlót mossa. A Császár beszalad. Őt követi az Udvari Tui és a Miniszterelnök, ez utóbbi is Tui-kalapot hord

CSÁSÁZÁR Magamon kívül vagyok. Azt kell hallanom, hogy a rossz gazdálkodás és a korrupció zátonyán hajótörést szenved az állam, szép dolog. De hogy emiatt töröljék második reggeli pipámat! Ez már több a soknál! [Nézetem szerint ezt, úgy is, mint Kína császára, nem tűrhetem.]

MINISZTERELNÖK A szíve, Felség! A szíve miatt történt!

CSÁSÁZÁR A szívem! Ha beteg a szívem, akkor azért beteg, mert nem vesznek komolyan. Múlt héten kétszáz versenylovamat törölték, hogy ne lovagolhassak többé. Egy szót se szóltam...

MINISZTERELNÖK Egy szót se!

CSÁSÁZÁR Vagy legalábbis alig néhányat. [Ma közlik velem, hogy törlik a második pipámat.] A szívem! Megcsappannak a bevételek! Annak idején választhattam a selyemmonopólium és a pamutmonopólium között. A selyem után nyúltam mindkét kezemmel. Áttanácsoltak a pamuthoz. Pamutruhát senkin sem láttam, mindenki selymet hord. Na, jó, gondoltam, talán a nép pamutpárti, rendben, a népre teszek. És most fizetesképtelen vagyok. (Öccsének, Jau Jelnek, aki éppen belép) Jau Jel, én lemondok.

JAU JEL Ezúttal miért?

UDVARI TUI Kína császár nélkül!

MINISZTERELNÖK Elképzelhetetlen! Akkor felülvizsgáljuk a pénzügyeket!

[CSÁSÁZÁR Ha ragaszkodnak hozzám, akkor ne töröljék a reggeli pipámat!]

TAKARÍTÓNŐ (miután pusmogott az Udvari Tuival) Császár úr, nem hagyhat bennünket magunkra. (Az Udvari Tui intésére letérdel) Mint a nép egyszerű leánya, térdre bukva könyörgök, cipelje tovább Felséged a korona terhét.

CSÁSÁZÁR Megindított, jó asszony, de nem engedhetek. Túl nagy fényűzés már nekem a császári cím. (Jau Jelnek) És te vagy a ludas, ne is tagadd! Átengedtem neked a monopóliumot...

MINISZTERELNÖK (a Takarítónő felé sandítva) Felséged ünnepelesen elhárította magától a monopóliumot, így aztán senki sem állíthatja...

UDVARI TUI ...hogy Felségednek köze van üzleti ügyekhez.

CSÁSÁZÁR Ez az! Meggátolták, hogy egy kis pénz álljon a házhoz. Egyáltalán: hol a pénz? Elszámolást követelek!

JAU JEL (dühösen) Na, ebből elég. (Előre rángatja a Takarítónőt) Mit fizetett a fejkendőjéért?

TAKARÍTÓNŐ Tíz jent.

JAU JEL Mikor? Mikor vette?

TAKARÍTÓNŐ Három éve.

JAU JEL (a Császárnak) Mit gondolsz, ma mennyibe kerül egy ilyen kendő? Négy jenbe.

CSÁSÁZÁR (megtapogadja a fejkendőt, érdeklődve) Ez pamut?

MINISZTERELNÖK Pamut, Felség.

CSÁSÁZÁR (komoran) És miért adják most olyan olcsón?

MINISZTERELNÖK Felség, meg kell tudnia az igazságot. Kína történetének egyik legszörnyűbb éve ez az idej. Az aratás...

CSÁSÁZÁR Mi van az aratással? Rossz volt az idő?

MINISZTERELNÖK (kényszeredetten nevetve) Az idő az jó volt.

CSÁSÁZÁR Akkor a parasztok voltak lusták?

MINISZTERELNÖK Szorgalmasak voltak.

CSÁSÁZÁR Akkor mi baj az aratással?

MINISZTERELNÖK Elképesztő a bőség! Ez a mi szerencsétlenségünk! Mivel mindenből túl nagy a készlet, semmi sem ér semmit!

CSÁSÁZÁR Csak nem azt akarja mondani, hogy azért nincs tisztességes ára a pamutomnak, mert túl sok van belőle? — Akkor szíveskedjenek eltüntetni a fölösleget!

MINISZTERELNÖK De Felség! A közvélemény..

CSÁSÁZÁR Micsoda? Tui-kalapot hord, és be akarja nekem beszélni, hogy fél a közvéleménytől? Akkor fogalmazza meg lemondó levelemet. (El)

[MINISZTERELNÖK Jaj, Istenem!

CSÁSÁZÁR (visszajön) És kikérem magamnak, hogy tovább csorbítsatok a tekintélyemet! (Végleg el)]

MINISZTERELNÖK [Füredess meg, de be ne vizezz!] Barátaim, az ország legjobb Tui-iskoláiban nevelkedtem, ismerem a tuista irodalmat, harminc éve vitázom a legjelentősebb Tuikkal mindazokról az eszmékről, amelyek megmenthetnék Kínát. Barátaim, nincsenek ilyenek!

ANYACSÁSÁZÁRNŐ (be, kezében kis tálca) Itt egy csésze finom tea. Hol a fiam?

JAU JEL Elment. Hát téged már megint...

Az Anyacsászárnő az ajtóhoz szalad

Szörnyű, hogy mindig faképnél hagyja az orvosokat. A tea per-se ismét mérgezett.

UDVARI TUI Az orvosokat az téveszti meg, hogy többnyire értelmes.
[JAU JEL (sóhajtván) Hiszen olykor megértem.]
ANYACSÁSZÁRNÓ (megfordul, Jau Jelnek) Legalább te igyál.
JAU JEL Lehetetlenül viselkedsz, mama.

*Az Anyacsászárnő csalódottan megindul az ajtó felé. Egy orvos be-
viharzik*

ORVOS Kérem a csészét, Felső. (Elveszi tőle)

Mindketten el

MINISZTERELNŐK Még két évet adok Kínának.

II. A Tuik teaháza

*Kis asztaloknál Tuik ülnek, olvasnak, sakkoznak, malmoznak, dá-
máznak. A többnyire falusi ügyfelek betűzgetik a tábláscskára írt fel-
iratokat: „Két kisebb megfogalmazás 3 jenért”; „Kifordítom a
véleményét. Utána mintha új lenne”; „Mo Szi, az ügykirály”; „Őn
cselekszik — én megtámogatom érveimmel”; „Miért ártatlan Ön?
Nu Santól megtudhatja”; „Tegyen tetszése szerint, de indokolja
meg tisztességesen”*

MO SZI Sietek, mert ma még nyélbe kell ütnöm egy nehéz megfo-
galmazást. A városi bank egyik pénztárosáról van szó. Szöknek
fel az árak.

KA MŰ Én ma nem fogalmazok. Tegnap valami bélkereskedőnek
eladtam egy véleményt az atonális zenéről.

MO SZI Pro vagy kontra?

KA MŰ Kontra. Nem árulok tucatvéleményt, olyat, amelyet akárki vi-
selhet. Csak modellvéleményeket adok el. Ügyfeleim nem óhaj-
tanak közzéadni forgó véleményeket nyilvánítani. De az ön
véleményeit is jól veszik a kisemberek, nemde, Si Ka?

SI KA Hát igen, részletfizetéses rendszert honosítottam meg. Tudja,
mi adta az ötletet? Egyik kliensem neje dagasztóteknőt követelt
a férjétől. Ez konzultált velem, hogy milyen kifogással háríthatná
el. Felesége azt állította, hogy részletre kapja a dagasztóteknőt,
ő meg ezek után a kifogást is részletre akarta. Különbö a teknő
olcsóbb lenne, mint a kifogás. Nehéz időköt élünk. Mi az me-
gint?

*Pincér egy táblát hoz, rajta a felirat: „Rongyos öltözötű vendégek
ezentúl rendőri utasításra nem szolgálhatók ki.” Egy ágrólszakadt
vendég méltóságteljesen elhagyja a helyiséget. Valaki felnyög*

SI KA Hát csoda ez, ilyen ruhaárak mellett?

MÁSIK TUI A kisemberek nemsokára véleményt sem engedhetnek
meg maguknak.

NYUGODT HANG Éljen Kai Ho.

Nevetés

EGY TUI Itt nem politizálunk, kérem.

MÁSIK TUI Akkor a teáért sem fizetünk, kérem.

ELŐBBI TUI Talán azt képzeli, hogy Kai Ho úr, ez a zendülő majd
eléri, amire a legnagyobb Tuik sem voltak képesek, nevezete-
sen, hogy Kína lakható legyen?

MÁSIK TUI Igen.

Nagy nevetés

BŐSÉGES IDOMU KLIENSNŐ Mit kér egy kis szövegezésért félrelé-
pésügyben?

MO SZI Kerülhet négy jenbe is, vagy ha úgy tetszik...

A nő leül mellé. Turandot az Udvari Tuival be. Nem ismerik fel

TURANDOT Ez hát a Tuik egyik leghíresebb teaháza!

UDVARI TUI Csak a legalacsonyabb rangú Tuiké, Császári Felső.
A bírák, az írók, a nevelők, akik pulpitusuk, szószékük, katedrá-
juk magasából vezérik az emberiséget eszményeik szellemé-
ben, egy szóval a nagy Tuik nem járnak ide. De ezek a kevésbé
jelentősek is azon fáradoznak, hogy a lakosságot eligazítsák
ügyes-bajos dolgaik tömkelegében.

TURANDOT Oly módon, hogy megmondják az embereknek, mit te-
gyenek?

UDVARI TUI Inkább azt mondják meg nekik, hogy mit mondjanak.
Tegyen próbát!

Turandot leül Nu San mellé

TURANDOT (Iustán) Miért vagyok ártatlan?

NU SAN Miben? — Ja. (Harsányan nevet) Tíz jen. (Megkapja) Visz-
szakövetelné a tíz jenjét, hölgyem, ha megvallanám, hogy nem
tudom, miért ártatlan, de mindenkor állíthatja, hogy ártatlan ab-
ban, amiben ártatlan?

TURANDOT (Iustán) Érzéki nő vagyok. Fi, magyarázd meg neki, mi-
re bukok.

UDVARI TUI Itt?

TURANDOT Csakis.

UDVARI TUI A szóban forgó személyiség legkevésbé a szellemi eré-
nyeknek tud ellenállni. Némely elegáns megfogalmazások izga-
lomba hozzák.

TURANDOT Testileg.

UDVARI TUI Bármely [férfinak] intellektusnak alárendeli magát...

TURANDOT Nemileg.

UDVARI TUI Ha másképpen állítja fel...

TURANDOT A problémákat. Beszélj neki a vérről.

UDVARI TUI Szívébe szökken a vér, ha megpillant egy magas hom-
lokot, egy sokatmondó mozdulatot, egy szépen kerekedő...

TURANDOT ...mondatot.

PINCÉR (átmegy a helyiségen és közhírré teszi) A La Me Áruház
számára szerezcsenmosdató kerestetik!

Három Tui hátra siet

EGY TUI (a mellékasztalnál) Itt csak egyetlenegy probléma oldható
meg nehezen: ki fizeti ki a teát?

Gogher Góg be; testőre kíséri, aki megáll az ajtónál

TURANDOT Ki ez a szép férfi?

UDVARI TUI Egy hirhedt útonálló. Gogher Gógnak hívják.

NU SAN Ne mondja ezt hangosan, uram. Ő szívesebben nevezi Tu-
inak magát. Az alapfokú vizsgán persze már kétszer megbu-
kott... [Állítólag tanul tovább.]

GOGHER GÓG (leül a Tuikhoz, akinek tábláján „Két kisebb megfo-
galmazás 3 jenért” olvasható) Itt a három jened, hallod. Tanul-
mányaim pénzbe kerültek.

VEN Sosem mész át a vizsgán.

GOGHER GÓG Vigyázz a nyelvedre. Egyébként végeztem az isko-
lával, egy fabatkát sem ér. De, mint említettem, pénzembe ke-
rült.

TURANDOT Miért akar egy útonálló Tuivá lenni?

NU SAN Csak azért csapott fel útonállónak, hogy Tuivá lehessen.

TURANDOT Rógtön felfigyeltem rá.

GOGHER GÓG Az első vizsgám költségeire a pénzt cégem kasszá-
jából loptam...

VEN (unott hangon) Kölcsönöztem.

GOGHER GÓG Kölcsönöztem. Második vizsgám előtt, a költségek
fedezése végett a cég géppisztolyait municióstul beadtam a za-
ciba.

VEN A [tisztítóba] szervízbe. Ha kell még tanács, fizess újra.

Gogher Góg a zsebében kotorászik, aprópénzt keres

TURANDOT Könnyebb Tuinak lenni, mint útonállónak?

NU SAN A különbség elhanyagolható. Ő azonban tulajdonképpen nem útonállással foglalkozik. Amióta dúl az ínség, bandájával együtt abból él, hogy védi a külvárosi mosodákat.

TURANDOT Mitől?

NU SAN A támadásoktól.

TURANDOT Kinek a támadásaitól?

NU SAN Bandájának a támadásaitól. Érti: ha pénzt kapnak, nem támadnak.

UDVARI TUI (*cinikusan*) Úgy csinál, mint az állam. Ha nincs adóhátalék, nem támad a rendőrség.

TURANDOT (*szerelmesen*) Fil! Ne nyilvános helyen! Idenézhet bárki!

GOGHER GÓG Három jen. Csak egyetlen megfogalmazást kérek. Hogy valljam meg az embereimnek?

NU SAN (*a testőrök felé bökö*) Az effajtaéknak? Ezen gondolkodnom kell.

Szen, egy fehér szakállas paraszt egy fiúval be. Egy Gu nevű Tui Nu San asztalához vezetí

GU (*az egész helyiségnék*) Ki hallott már ilyet? Ez az ember a szécsuani tartományból jön. Két hónapon át tolt pamuttal megrakott targoncáját. Ma reggel, amikor a Fűrge Ujjak Piacán el akarta adni, elkobozták tőle a pamutot.

Általános tiltakozás

VEN Amikor pedig a pamut olyannyira hiánycikk, hogy ötven jent pengetünk le egy sálért!

MÁSIK TUI Tegnap becsuktak a fonodák. Pamuthiány. A Ruhakészítők Szövetsége zavargásokat helyez kilátásba, ha a kormány nem közli, hova tűnt a pamut.

VEN Peking maholnap rongyokban jár.

GU Ha megengedi. (*Leül a fehér szakállúval, a fiú állva marad mögöttük*) Miért jött Pekingbe?

SZEN Szennek hívnak. Ő pedig Eh Feh. Az iskolák miatt jöttünk.

GU A fiatalúr tanulni akar?

SZEN Én akarok tanulni. Ő még ráér. Először szandákészítő lesz. Én azonban eléggé érettnék érzem magamat, uraim. Ötven éve ábrándozom arról, hogy a dicső rendhez tartozhassak, mely Tuinak nevezi magát — a Tellekt-Uell-In kezdőbetűi után. Mert az ő nagy gondolataik irányítják az államot, vezérlik az emberiséget.

GU Minden bizonytal. És a pamut árából...

SZEN ...beiratkoztam volna egy Tui-iskolába.

GU (*feláll*) Uraim! Most értesültem arról, hogy ez az öreg ember, akinek pamutját az állam szervei elkobozták, e pamut ellenértékét egy Tui-iskola tandíjára fordította volna. Tanulmányokra szomjúhozik, és az állam meglopja! Javaslom, hogy a jelenlévők tegyék magukévá jövődóbeli kartársuk ügyét.

NU SAN Nincs értelme! Minden pamuttal összefüggő ügyben a Császár dönt.

Az Udvari Tui intésére Turandot feláll. Mindketten el

EGY TUI Nem a Császár! A Császár öccse!

Nevetés

NU SAN A tanulásból semmi sem lesz, öreg.

Egy pincér, akinek a bejáratnál az Udvari Tui valamit mondott, Szen asztalához lép, és a fülébe suttog valamit

GU Uraim, rendkívüli esemény: egy jótékony hölgy, aki nem óhajta megnevezni magát, épp most juttatta el Szen úrhoz az elkobzott pamut árát. Gratuláljunk Szen úrnak e nem remélt szerencséhez, melynek köszönhetően beléphet nagy Rendünkbe.

Néhány Tui körülvésvi Szent és gratulál neki

GOGHER GÓG Eleget gondolkodtál. Mit mondjak a cégemnek? Hol vannak a géppisztolyok?

VEN (*visszaadja neki a második három jent*) Nem tudom.

III.

a

A császári palotában

A Császár megtömi második reggeli pipáját. Turandot és az Udvari Tui be

TURANDOT (*fellibbenti felsőruháját, és pamutnadrágokat mutat az apjának*) Mit szólsz ezekhez a nadrágokhoz? Mind pamut. Fi szerint visket tőlük az ember. Ez igaz, de jelenleg messze a legkeresettebb a pamut, drága és mégis népies. Miért nem beszélsz? Ha én hallgatok, amikor neked jut eszedbe valami, mint múltkor a sóadó, akkor három napon át durcáskodsz.

CSÁSZÁR Na, igen, a pamut ára állítólag egészen csinosan emelkedik. Végy egy ecsetet, és írd fel, amire szükséged van. Kedvezőbb anyagi helyzetem folytán tudathatom veled: férjválasztásodban hallgathatsz a szívedre is. A mongolnak végérvényesen búcsút inthetünk. Sohasem vitt volna rá a lélek, hogy férjhez kényszerítselek. Soha, legfeljebb szükség esetén.

Távoli katonazene

TURANDOT Ha férjhez megyek, akkor csak egy Tuihoz.

CSÁSZÁR Perverz vagy.

TURANDOT (*örömmel*) Gondolod? Ha valamelyikük valami vicceset mond, az a velőmíg hatol.

CSÁSZÁR Ne illetlenkedj. Kora reggel. Sosem fogom tűrni, hogy egy Tuinak odadobd magad. Soha.

[TURANDOT Nagy is illetlen, ahányszor beszélgetünk. Azt mondta múltkor...

CSÁSZÁR És nem tűröm, hogy így beszélj a nagyanyádról. Az Anyacsászárnő nagy honleány, ezt már a tankönyvekben is olvashatod. Egyébként túl fiatal vagy ahhoz, hogy ilyesmire gondolj.

TURANDOT Mondd csak, Fi, túl fiatal vagyok? „Viszket.”

CSÁSZÁR] Milyen zene ez?

UDVARI TUI A Ruhakészítők Szövetségének tüntetése, Felsőg.

TURANDOT [De jó, hogy nagy a mi államunk.] Megnézzük Fivel a tüntetést. De még ráérünk, nyolc-tíz óra hosszattart.

CSÁSZÁR Hogyhogy nyolc-tíz óra hosszatt?

TURANDOT Míg valamennyien elvonulnak.

MINISZTERELNÖK (*egy röplappal be*) Kegyeskedjék Felsőged ezt a La Me Áruház előtt talált röplapot a figyelmére méltatni. A tartalma fölöttébb ellenszenves. (*Olvassa*) „Hol van Kína pamutja? Hát meztelenül jelenjenek meg Kína gyermekei éhen halt szüleit temetésén? Az első mandzsu császárnak a pamutjából csak egy katonakabátra telt. Mennyi pamutja van az utolónak?” — E firkálmány stílusa Kai Ho szerzőségére vall.

[CSÁSZÁR Átkozott Tui!

UDVARI TUI Ugyan már! Korbácsoljon ki Felsőged valamennyiünket, de ne nevezze Tuinak azt a piszkos egyént! Féktelen szíftó, aki csak a söpredékkel érzi jól magát. Szíveskedjék félrepillantani, amíg én... (*Letörli hideg verejtékét*)

CSÁSZÁR (*mostantól a távoli zenére fülel*) Azt az embert senki sem veszi komolyan.

MINISZTERELNÖK Az az ember Ho tartományban húszmillióst tömeget lázított fel, Felsőgedes Uram. Kegyeskedjék őt komolyan venni.

TURANDOT Milyen kabátról van szó?

UDVARI TUI Arról a pamutból készített katonakabátról, melyet az első mandzsu császár hordott, aki egyébként paraszt volt. Ott lóg az ősrégi mandzsu szentélyben, és a lakosság körében az a monda járja, hogy a nép addig csüng a császáráján, amíg a kabát a kötélén. Kai Ho úr, aki Kantonban végezte iskoláit, szégyentelenül a maga céljaira aknázza ki ezt a babonát.

MINISZTERELNÖK Milliók hisznek benne.

TURANDOT *(énekel)* Egyszer a legvastagabb kötélzet is elszakad.
No de arra semmi jel,
hogy mind együtt szakad el.

CSÁSZÁR A csatornatöltelékek. Mi következik az efféle leleplezések-
sekből?

MINISZTERELNÖK Új botrány! A Ruhakészítők kétmillió tagot számláló Szövetsége összefog a Ruhátlanok Szövetségével, amelynek tizenháromezer tagja van. A Ruhakészítőknek ugyanis elfogyott a pamutjuk, sőt most már saját használatra sincs ruhájuk. Mindenki azt üvöltözi majd, hogy „A Császárnál a pamut”, és csatlakozik Kai Hóhoz.

JAU JEL *(be gyanútlanul)* Jó reggelt. Ízlik a reggeli pipa?

CSÁSZÁR *(üvölt)* Nem! Hol a pamut?

JAU JEL A pamut?

CSÁSZÁR *(Jau Jel orra alá tartja a rőplapot)* Itt engem gyanúsítanak és mocskolnak, és mit tehetek ez ellen? Lemondok. Ha nem tisztázódik azonnal minden, ha nem adunk mindenre azonnal magyarázatot, akkor egyszer s mindenkorra lemondok.

MINISZTERELNÖK Kai Ho leleplezett bennünket.

CSÁSZÁR Hanyagság! Nemtörődomség! Ostobaság!

JAU JEL Uraim, hagyjanak magunkra a bátyámmal.

CSÁSZÁR *(miközben Turandot kivételével mindenki kimegy)* Követelem, hogy a bűnösökre sújtson le a törvény teljes szigora.
Hangsúlyozom: a teljes szigora.

TURANDOT Nagyon helyes, papa.

JAU JEL Ne üvölts, már kimentek.

TURANDOT *(buzgón jegyzetel)* Nagyon helyes, papa. Légy olyan, mint egy férfi.

CSÁSZÁR Hol a pamut?

JAU JEL Azt még értem, hogy a többiek előtt üvöltöztél, de most már hagyd abba.

CSÁSZÁR *(még hangosabban)* Hol a pamut?

TURANDOT Igaz is, hol van?

JAU JEL Hiszen tudod. A raktáraidban.

CSÁSZÁR Micsoda? Ezt merészeled mondani? Letartóztatatlak!

TURANDOT De jó, rajta, rajta!

JAU JEL Hozzájárultál, nem?

CSÁSZÁR Hívjam az őrséget?

JAU JEL Jó, akkor most piacra dobjuk a pamutot.

Csend

CSÁSZÁR Akkor lemondok.

JAU JEL *(üvölt)* Akkor mondj le, és akasszanak felf!

Csend

JAU JEL Hívj össze egy Tui-konferenciát. Ígérj nekik hetet-havat, ha tisztára mosnak. Miért tartasz kétszáz ezer szerezcsenmosdatót? Minek tartasz fenn tizenötezer iskolát?

TURANDOT Tui-konferencia! De mulatságos lenne!

CSÁSZÁR A Tuik! Nagyon sokra tartom őket. Megteszik, amit tudnak, de nem tudnak mindent. Mit mondhatnak? Hiszen a Ruhakészítők Szövetsége átlát rajtunk.

MINISZTERELNÖK *(be)* Felség, a Ruhakészítők Szövetségének küldöttei — és sajnos itt vannak a Ruhátlanok Szövetségének küldöttei is.

CSÁSZÁR Mi az, együtt jönnek? Itt már nem segít holmi Tui-konferencia.

TURANDOT Úgy kell neked.

JAU JEL Ki kell rukkolnod a pamuttal.

TURANDOT *(még mindig jegyzetelve)* Úgy kell neked, mert nincs benned szellem.

A Ruhakészítők Küldötte és a Ruhátlanok Küldötte be. Két Tui követi őket

CSÁSZÁR *(dúcásan)* Hát ez mi?

ELSŐ SZÖVETSÉGI TUI Felség! Klasszikusunk, Ka Me tanítása szerint az egységes nép hatalmának senki sem állhat ellent. Felség, a pamut lappangási helyének kérdése olyan kérdés, mely egységbe forraszthatja a Ruhakészítők általam képviselt Szövetségét a Ruhátlanok Szövetségével, melyet nagyra becsült kartársam képvisel.

MÁSODIK SZÖVETSÉGI TUI De nem ahogy te gondolod, fentről lefelé, hanem lentől felfelé!

ELSŐ SZÖVETSÉGI TUI Na, jó, lentől felfelé. Mivel nálunk a vezetőket alulról választják meg...

A Második Szövetségi Tui nevet

A szabadságot csak teljes szabadságban lehet kivívni. *(Irattartójából egy könyvet vesz ki)*

Turandot tapsol

Ka Me!
MÁSODIK SZÖVETSÉGI TUI Ne idézz! [Ki hallott már olyasmit, hogy teljesen szabad katonák csatát nyertek!]

Turandot tapsol

Mióta csorbítja a fegyelem a szabadságot? *(Ő is elővesz egy könyvet)* Mit mond Ka Me?

ELSŐ SZÖVETSÉGI TUI [Csata! Tehát erőszak! Belőled a ti Kai Hótok beszélt!] *Belőled nem Ka Me beszél, hanem Kai Ho.*

MÁSODIK SZÖVETSÉGI TUI Belőled pedig a honorárium, [melyet a Szerződésalkotók Szövetségének áruló főkolomposai...]

ELSŐ SZÖVETSÉGI TUI Azt állítod, hogy lepénzeltek?
MÁSODIK SZÖVETSÉGI TUI Méghozzá árulók!]

A Ruhakészítők Küldötte, aki az Első Szövetségi Tuival együtt érkezett, felpofozza a Második Szövetségi Tuit. Ez visszahököl, aztán megüti Ka Mejével az Első Szövetségi Tuit, aki az ütést a saját Ka Mejével viszonozza. A Ruhátlanok Küldötte nekikeseredve felpofozza a Ruhakészítők Küldöttét; általános tolongás

TURANDOT *(lihegve)* Rugj bele! Húzz be neki! Most az állára!
CSÁSZÁR Elég legyen!

A küzdelemnek vége szakad, az Első Szövetségi Tui azonban a földre roskad

Köszönöm napnál világosabb fejtegetéseiket, és magamévá teszem csattanós érveiket, [különösképpen az utolsót.] A palotám előtt zengő zene is megindít. Ha hinni lehet a látszatnak, a pamuthiányról szól a dal. Mivel azonban önök nem jutottak egyetértésre, indítványozom,

Az Anyacsászárnő egy tányér édes lepénnyel be, megkínálja fiát, aki — miközben beszél tovább — eltolja magától

hogy a „Hol a pamut?” problémáját a Birodalom legokosabb és legtanultabb férjijai döntsék el és tisztázzák. Ezennel összehívom a rendkívüli Tui-kongresszust, mely kielégítő magyarázatot talál a pamuthiányra. Jaj, Mama, hagyj békén! Viszontlátásra.

A küldöttség az ájult Tui kivételével zavartan meghajol és visszavonul, magával cipelve a nevezettet

CSÁSZÁR Túl messzire mentem?
MINISZTERELNÖK Felséged csodálatos volt.
[CSÁSZÁR Azt hiszem, ezek a jó emberek beérik egy Tui-kongresszussal. Még egymással sem értenek egyet.]

TURANDOT Nem tudom, mit akarnak tőled ezek az emberek. Nekem mindenesetre csak nagyon kevés pamutom van.

A Császár megakadályozza, hogy megmutassa

Mielőtt a második küldött megszólalhatna

MINISZTERELNÖK Milyen jutalomban szándékozik Felsőged részé-
síteni azt a Tuit, aki megmagyarázza a népnek, hogy hol a pa-
mut?

CSÁSZÁR Nem tudom, pénzügyi helyzetem ugyanis még nem egé-
szén kiegyensúlyozott. Hagyj békén, mama, nem eszem süte-
ményt, amíg pipázok.

MINISZTERELNÖK Felsőg, e kérdésre felségsértés nélkül csak Kína
legokosabb koponyája felelhet. Mit ígér neki?

TURANDOT (*boldogan felsikoltva*) Huhuhuhu! Engem!

CSÁSZÁR Hogyhogy téged? Csak nem kótyavetyélem el a saját hú-
sodat és véretem?

TURANDOT Miért ne? Ti megtaláljátok a legokosabb koponyát, én
meg hozzámegek.

CSÁSZÁR Soha. (*Füfel*) De milyen hosszú a menet.

fb

Az ősrégi mandzsu szentélyben

*Egy düledező körbástya plafonjáról vastag kötélén egy ócska, folto-
zott kabát lóg le. Előtte áll a császári család, a Miniszterelnök, a
Hadügyminiszter és néhány magas rangú Tui*

CSÁSZÁR Kedves Turandotom, ez itt a tiszteletre méltó kabát. Ősöd
a csatatéren viselte, és minthogy szegény volt, nézzék csak,
megfoltozta, ahányszor átluggatta a golyó. Minden császár ezt
a kabátot hordja koronázásakor, mert ehhez fűződik az ismert
jövendölés. Nézetem szerint a nép bizalmát egyetlen császár
sem nélkülözheti, és itt hadd utaljak a katonákra, akik értesülé-
seim szerint a többi alattvaló rokonai. Ezért elhatároztam: annak
a kedves Tuimnak adom egyetlen leányom kezét, aki megtalálja
a módját, hogy miként bizon ezután is császára atyai gondos-
kodásában a nép.

Az örömteli meglepetés ahjai és óhjai, Turandot meghajol

És mivel a régi szokások tiszteletét döntőnek tartom, anyagi ér-
telemben is, megparancsolom, hogy ezt az ósdi kabátot a nász-
ünnepségek előtt jövendőbeli vőmuramra kanyarítsák. Az állami
aktusnak vege.]

IV.

a

Tui-iskola

*A változás közben egy kikiáltót hallani: „Szenzáció: a Császár an-
nak a Tuinak ígérte leánya, Turandot kezét, aki elmagyarázza a nép-
nek, hogy hol a pamut.” Az iskolában nagy a sürgés-forgás,
zűrzavar. Ímokok behoznak egy feliratot. „A Császár jövendőbeli ve-
je egy Tui.” Egy Tui-kalapos tanár tanítja osztályát*

TANÁR Szi Fu, melyek a filozófia alapkérdései?

SZI FU A dolgok rajtunk kívül, magáértvalóan és nélkülünk is létez-
nek-e, vagy pedig bennünk léteznek, értünk és nem nélkülünk.

TANÁR És melyik vélemény helyes?

SZI FU Nincs még döntés.

TANÁR Az utóbbi időben melyik vélemény felé hajlik filozófusaink
többsége?

SZI FU A dolgok rajtunk kívül, magáértvalóan és nélkülünk is létez-
nek.

TANÁR Miért nem oldották meg ezt a problémát?

SZI FU A kongresszust, amelynek döntenie kellett volna, mint két-
száz év óta mindig, a Sárga-folyó partjánál fekvő Mi Szang ko-
lostorban rendezték meg. A kérdés a következő volt:
Valóságos-e a Sárga-folyó, vagy csak a fejekben létezik? A
kongresszus idején azonban megolvadt a hó a hegyekben, a
Sárga-folyó megáradt, és elsöpörte a Mi Szang kolostort a
kongresszus összes résztvevőjével egyetemben. Így hát nem
került sor annak bizonyítására, hogy a dolgok rajtunk kívül, ma-
gáértvalóan és nélkülünk is léteznek.

TANÁR Helyes. Vége az órának. Mi a nap legfontosabb eseménye?
AZ OSZTÁLY A Tuik kongresszusa.

*A Tanár és az osztály el. A Gu nevű Tui bejön a fehér szakállas Szen-
nel, akit a fiú vezet*

SZEN De hiszen a Sárga-folyó valóban létezik!

GU Igen, te ezt állítod, de bizonyítsd is be!

SZEN Itt megtanulom, hogyan bizonyítható be az ilyesmi?

GU Rajtad áll. Egyébként még meg sem kérdeztem, hogy miért
akarsz tanulni?

SZEN A gondolkodás — élvezet. És az élvezetet is tanulni kell.
Vagy inkább hasznos a gondolkodás?

GU Hmmm. Mielőtt beiratkozol, és befizeted a tandíjat, nézz körül!
Itt valaki czónokolni tanul.

*Egy fiatalember, Si Meh bejön Nu Sannal, aki tanár itt, és felhág egy
kis szónoki emelvényre. Nu San a falhoz áll, és egy kötélszerkezetet
mozgat, melynek segítségével egy kenyérgosarat lehet fel-le huzi-
gálni a szónok szeme előtt*

NU SAN A téma a következő: „Miért nincs igaza Kai Hónak?”
Ahányszor feljebb húzom a kenyérgosarat, tudhatod, hogy vala-
mit rosszul mondtál. Rajta!

SI MEH Kai Hónak nincs igaza, mert az embereket nem okosakra és
kevésbé okosakra, hanem gazdagokra és szegényekre osztja
fel. A Tui-szövetségből azért zárták ki, mert felszólította az
uszályvontatókat, a zselléreket és a fonókat, hogy lázadjanak fel
az erőszak ellen, amely (*a kosár emelkedik*) állítólag (*a kosár
inog*) őket nyomorítja. Ezzel egyértelműen az erőszak alkalma-
zására izgatta őket. (*A kosár lejjebb ereszkedik*) Kai Ho a sza-
badságról beszél. (*A kosár inog*) Valójában azonban a saját
rabszolgáivá tenné az uszályvontatókat, a zselléreket és a fonó-
kat. (*A kosár lejjebb ereszkedik*) Állítólag az uszályvontatók, a
zsellérek és a fonók annyit sem keresnek (*a kosár emelkedik*),
hogy családjuk — illetve családjukkal luxusban és bőségben él-
hessenek (*a kosár megáll*), ami voltaképpen természetes. Ezt
az elégedetlenséget (*a kosár emelkedik*), ezt a szórványos elé-
gedetlenséget (*a kosár megáll*) zsákmányolja ki Kai Ho, tehát ő
a kizsákmányoló. (*A kosár gyorsan süllyed*) Kai Ho úr Ho Nang-
ban kiosztja a földet a szegény bérlők között. Mivel azonban
ehhez előbb el kell lopnia a földet, Kai Ho úr tolvaj. Kai Ho filo-
zófiája szerint (*a kosár ismét inog*) az élet értelme a boldogság,
az, hogy mindenki annyit ehessen és ihasson, mint maga a
Császár (*a kosár fölszik*), de ez csak azt bizonyítja, hogy Kai
Ho egyáltalán nem filozófus, hanem egy szószátyár demagóg
(*a kosár süllyed*), egy uszító, egy hatalomsóvár gazember, lelki-
ismeretlen hazárdőr, egy piszokfelkavaró, egy anyját is meg-
becstelenítő, hitetlen rabló, egy szóval: bűnöző. (*A kosár a
szónok szája előtt lebeg*) Zsarnok!

NU SAN Mint látod, olykor hibázol még, de jó úton jársz. Most zu-
hanyozz le és masszíroztasd meg magad.

SI MEH Nu San úr, gondolja, hogy van esélyem? Nem voltam túl jó
az ürügykeresésben és a tizenhetedik helyet foglalom el a mű-
vészi pályánál.

GU Nu San! Egy új tanítvány. (*Nu San visszaszalad*) Egyébként mi
a nézete Kai Hóról?

SZEN A gyapotültetvényeken csak azt tudják róla, amit a földbirto-
kosoktól hallanak. Hogy rossz ember, és a szabadság ellensé-
ge.

NU SAN Tetszik önnek, amit itt tanítunk?

SZEN Jó beszéd volt. Új értesüléseket tartalmazott. Igaz, hogy Kai
Ho szét akarja osztani a földet?

NU SAN Előbb elloppja, aztán állítólag szétosztja. Beiratkozik az is-
kolába?

SZEN Minden bizonnyal, mindjárt. Előbb azonban érdekelné még
egy s más. Ugye, egyelőre nem kell fizetnem?

*Gogher Góg az anyjával, a Ven nevű Tuival és bandája három tagjá-
val be*

MA GÓG A fiam levizsgázza.

ÍRNOK Jaj, már megint itt vagy? Harmadszor, mi? Ma nemigen akad a számodra időnk. Mivel a Császár veje Tui lesz, sok száz új jelentkezőnk van. Miért akarsz okvetlenül Tui lenni?

GOGHER GÓG Készségeim és képzettségem alapján hivatottnak érzem magam az állami szolgálatra.

Az Írnok szánakozva végigméri, mélyen meghajol Ma Góg előtt és elsiet

1. ÚTONÁLLÓ Értsd már meg. Ki kell osztanod a muníciót. Most majd csökken az ínség, és felélénkül az üzleti élet. Minden új üzletet meg kell rohamoznunk, csak így szokhatják meg a kezdet kezdetén, hogy fizetniük kell, amiért megvédjük őket a támadásoktól.

GOGHER GÓG Nem lövöldözünk. Más terveim vannak.

2. ÚTONÁLLÓ Jó, jó, de milyen terveid?

Gogher Góg konokul hallgat

MA GÓG Hiszen tudjátok, hogy bízhattok a fiamban.

1. ÚTONÁLLÓ (*bizonytalanul*) Minden bizonytal.

MA GÓG (*a feliratra mutat: „A tudás hatalom”*) Krukher, ma egy tanult embernek jobb a kilátásai, mint valaha. Én hiszek Gogherben.

Hi Veí, a nagy tekintélyű Tui írnökkel be. Leül

SZEN Ki ez?

GU Hi Veí, a Tui-egyetem rektora. Ő vizgáztat.

VEN (*a vizsgasztalhoz lép, fojtott hangon beszél*) Jelöltem harmadikban áll itt. Első két vizsgáján megkérdezték tőle, hogy mennyi háromszor öt. Balszerencséjére mindkét alkalommal azt válaszolta, hogy: huszonöt. Azért cselekedett így, mert jelleme acélos. Mivel másrészt kitűnő üzletember és jó polgár, ráadásul csak úgy duzzad a tudásvágytól, kérem a Rektor urat, még egyszer ismétlje meg a kérdést, hogy mennyi háromszor öt. Jelöltem immár buzgón tanulmányozta, és el is sajátította a korrekt választ, amely így hangzik: tizenöt. (*Átnyújt egy pénzzel teli erszényt*)

HI VEI (*nevet*) Beszélek majd az ülnökeimmel.

1. ÚTONÁLLÓ Mit feleltél itt, hogy mindig megbuktattak?

GOGHER GÓG Azt mondtam, hogy huszonöt. Ez nem volt helyes, mert arra a kérdésre, „mennyi háromszor öt?”, mint hallom, azt kell felelni, hogy tizenöt.

1. ÚTONÁLLÓ De ha a kérdés úgy hangzik, hogy „mennyi ötször öt?”, akkor a válaszod aranyat ér. Majd lesznek szívesek a helyes kérdést feltenni. (*Hóna alól egy pisztolyt húz elő, a vizsgasztalhoz megy, megmutatja Hi Veinek, mond néhány szót, majd visszamegy előbbi helyére*) Kitértasz a huszonöt mellett, mindent elrendeztem.

VEN (*eközben Nu Sannak*) Megötszöröztem az illetéket.

ÍRNOK (*kikíáltja*) Gogher Góg úr.

Gogher Góg előlép

HI VEI (*ferde mosollyal, az 1. Útonállót nézve*) Jelölt úr, mennyi ötször öt?

GOGHER GÓG Tizenöt.

Hi Veí vállrándítva felemeli a kezét és gyorsan elmegy

1. ÚTONÁLLÓ Pedig olyan szépen elrendeztem mindent.

GOGHER GÓG Mit tegyek, ha mindig mást kérdeznek? Felháborító, hogy miként fosztják meg itt az embert keservesen megkeresett pénzétől. (*Hangosan*) Követelem, hogy körültekintően mérlegelt választom folytán haladéktalanul vegyenek fel a Tui-szövetségbe. A vizsgáztatók bizonyíthatóan nem készültek fel arra, hogy válaszom számára feltegyék a korrekt kérdést. [Tehát tehetségtelenek.] Egyáltalán, meg kell fontolnom, hogy óhajtok-e még e szövetséghez tartozni? [Mint mindenki tudja, a tagok rendkívül

veszélyes véleménykereskedők. Eladnák a saját anyjukat is, ha nem passzol bele valamelyik tételükbe!] Majd megtudjátok még, hogy kivel álltok szemben!

MA GÓG Gyere, itt meglopnak.

Gogher Góggal, Vennel és az útonállókkal el

SZEN Gyere, Eh Feh. Kérdezniem kell tőle valamit.

GU Hát nem akar beiratkozni?

SZEN Talán megtanultam már, ami itt megtanulható. Kai Hóra gondolok, arra az uszítóra, gazemberre, aki megbecstelenítette az anyját, és szét akarja osztani a földet, Eh Feh. (*A fiúval el*)

b

Utca

Strichelő Tuik. Szen és Eh Feh. Az ágrólszakadt Tui, akit kiutasítottak a teaházból, leszólítja Szent

TUI Gyere, öreg, adok neked egy politikai helyzetértékelést.

SZEN Nincs rá szükségem. Bocsásson meg.

TUI Csak három jenbe kerül, és elintézhethük állva is.

SZEN Hogy mersz így leszólítani? Gyerekekkel vagyok!

TUI Ne légy olyan mimóza. Vélemény mindenkinek kell, ez természetes szükséglet.

SZEN Ha nem tűnsz el, rendőrt hívok. Nem szégyelled magad? Hova zülleszted a gondolkodást? Ez a legnemesebb emberi tevékenység, és piszkos üzleté aljasítod. (*Elkergeti*)

TUI (*elszalad*) Beszari nyárspolgár!

EH FEH Ne bánts, nagypapa, talán túl szegény.

SZEN Ez mentség csaknem mindenre, de erre nem.

c

Az ósrégi mandzsu szentélyben

Egy düledező korbástya plafonjáról vastag kötélén egy ócska, foltzott kabát lóg le. Előtte áll a császári család, a Miniszterelnök, a Hadügyminiszter és néhány magas rangú Tui

CSÁSZÁR Kedves Turandotom, ez itt a tiszteletre méltó kabát. Ősöd a csatában viselte, és minthogy szegény volt, nézzétek csak, megfoldsolta, ahányszor átluggatta a golyó. Minden császár ezt a kabátot hordja koronázáskor, mert ehhez fűződik az ismert jövődőlés. Nézetem szerint egyetlen császár sem nélkülözheti a nép bizalmát, és itt hadd utaljak a katonákra, akik értesülesem szerint a nép gyermekei. Ezért elhatároztam, hogy annak a kedves Tuimnak adom egyetlen leányom kezét, aki megtalálja a módját, hogy miként bizon ezután is császára atyai gondoskodásában a nép.

Az örömteli meglepetés ahjai és ójai, Turandot meghajol

És mivel a régi szokások tiszteletét éleibe vágónak tartom, megparancsolom, hogy ezt az ósdi kabátot a nászünnepegek előtt jövődöbeli vőmuramra kanyarítsák. Az állami aktusnak vége.

v.

a

Egy nagy Tui háza

Munka Du, akit egy Borbély éppen sminkel, és az anyja

ANYA Ki hisz majd nektek? Hiszen mindenki tudja, hol a pamut? Mind a négy cselédem köntörfalazás nélkül beszél erről.

MUNKA DU Az hisz majd, aki akar. Ahogy egy úszómedence azok számára létesül, akik úszni akarnak, úgy a magyarázat is a hinni akaróknak készül. Mimimimi. Lehetőséget kell teremteni az úzásra; lehetőséget kell teremteni a hitre

ANYA Úgy véled tehát, hogy a megfogalmazás nem ütközik nehézségbe?

MUNKA DU Hogyan ütközne? Mester kell ide. Csak egy mester bizonyíthatja be, hogy kétszer kettő: öt.

ANYA Családod elvárja tőled, hogy ne hozd szegyenbe.

MUNKA DU Ezt a megjegyzést rossz néven veszem. Tudjátok, hogy lecsapják mindazok fejét, akik elégtelen megfogalmazással szolgálnak. Mimimimi.

[ANYA Csak a rossz fejeket csapják le.

MUNKA DU S ezeket csak a rossz családok siratják meg.] *(Peckesen feláll)*

Az Anya meghúzza egy csengőt. Munka Du két húga, nyomukban egy Titkár be

Megkaptad az idézetet?

TITKÁR Kettő is van, lehet választani. *(Két lapot nyújt át)*

MUNKA DU *(hunyt szemmel elvesz egyet)* Az ár?

TITKÁR Kétezer.

MUNKA DU Pimaszság.

TITKÁR Az idézetek csaknem ismeretlenek.

MUNKA DU Még az sem biztos, hogy ez előny. *(A családjához fordul)* A hátrész gyűrődésmentes?

ANYA Kielégítően. Búcsúzz el a családotól.

MUNKA DU Mimimimimimi. Kedveseim. Halálra váltan és kétségbeesve — állj, hol a rajzoló, aki megörökíti az utókor számára, hogy miként indulok el a nagy versengésre?

Az Anya csönget. Egy Rajzoló be. Gyorsan munkának lát

Halálra váltan és kétségbeesve tekint szellemi vezetőire az ország. Mit mondanak majd neki? Mimimimimi. Mert a szellem dönti el a népek sorsát, nem pedig a hatalom. Ó, érzem a vállaimra nehezedező felelősséget. Nem fogom kímélni a hatalmasságokat, nem én. Talán gyalázni fognak...

RAJZOLÓ Kérem, maradjon meg ebben a pózban.

MUNKA DU *(miután néhány másodpercig megmerevedett a pózban)* ...de véleményemtől nem tántorítanak el. Mimimimimi. Talán nem térek vissza közétek. De a történelem évkönyveiben tovább él majd megingathatatlan törekvésem, hogy országomat világos és — mimimimimimi — félreérthetetlen szavammal kiegészítsem a kátyúból. *(Pompázatosan kivonul)*

b

A Tui-szövetség palotájában

Terem. A nagy Tui-konferencia első napja. A császári családnak és a kongresszusnak az elnök, Hi Vei rektor bemutatja a fehér szakállú Szent

HI VEI Az a tisztesség és szerencse jutott osztályrészemül, hogy a felséges császári családnak és a nagyérdemű kongresszusnak bemutathatok egy vendéget, akinek jelenléte jelképes jelentőségű. Ez az egyszerű ember,

Taps

ez a közönséges paraszt

Taps

a gyapotültetvényekről öszvér vontatta targoncájával a fővárosba hozta a pamutot, mely itt hiánycikk. De a bevételt, és ez a felemelő, a szép, a példaszzerű ebben a történetben, pamutja ellenértékét Szen, ez az északról jött férfiú a tuizmus tanulmányozására szánta.

Taps

Vágyainak netovábbja az volt, hogy láthassa az összes nagy Tuit, aki fényébe vonja az emberiséget.

Taps

Előcsarnok. A Miniszterelnök előtt vitázik a két nagy Tui, Ki Leh és Munka Du. Egy igen nagy facsóból közlemény hallatszik: „Figyelm! A kongresszus megkezdi munkáját”

KI LEH Felkértek, hogy én beszéljek először. Tudom, hogy a legnehezebb mozgásba hozni a labdát, mégsem tértem ki a feladat elől.

MUNKA DU Csak annyit mondhatok, hogy készen állok én is.

KI LEH Tülekedni semmiképp sem fogok e jogért.

MUNKA DU Korántsem tolszom az élre.

KI LEH De a kérés elől nem térhetek ki.

MUNKA DU Eleget teszek a felszólításnak.

KI LEH Önt senki sem szólította fel.

MUNKA DU Ki a csoda kér valamit öntől?

KI LEH Ismerjük a módszereit.

MUNKA DU Nem egy trükkje a városban közbeszéd tárgya.

KI LEH Méltóságomon aluli, hogy önnel civakodjam. Nem szórakozásból beszélek. Én... *(Munka Du megpróbálja feltartani; Ki Leh kiszabadítja magát, és bemeleg a terembe)*

MINISZTERELNÖK Jöjjön, kárpótlásul bemutatom a Császárnak.

Mindketten el. A bejáratnál kis csetepaté. Gogher Góg két testőrével be akar hatolni

GOGHER GÓG Követelem, hogy nekem is adják meg a szót. A nép gyermekét kirekesztik innen!

Kiszorítják

Terem

HI VEI Felség és Uraim! Kedves kötelességem, hogy bemutassam mint első szónokot, a Császári Egyetemnek egész rendünk által hően szeretett rektorát, Ki Leh urat.

TUIK *(elénekeli a Tui-himnuszot)*

Fel, fel szabadon!
A Tudás Hatalom.
Legyetek ti vezérlők,
Értők és érzők,
Mindent bevezgők!
Bástyák a falon!

KI LEH Felséges Császári Család, Nagy Reményű Kongresszus! A pamutot, lana arboris, a bolyfából nyerjük, a gyapjúfából, mely törzséből és ágaiból ujj alakú leveleket és virágokat növeszt. Pelyhes-bolyhos massa ez, amelyből — kiváltképp a szegényebb lakosság részére — ruhaanyagot fonnak. Mélyen tisztelt gyülekezet, bennünket most ennek a masszának, a lana arborisnak, és ebből következően a pamutanyagoknak a piacainkon tapasztalható hiánya hozott össze. Nos hát. Vegyük először szemügyre a népet. Vegyük szemügyre bátran, félelem és előítélet nélkül. Némely tudósoknak olykor-olykor a rovására írták, hogy bizonyos különbségeket állapítanak meg, vagyis nem bírnak kitérni annak tudomásul vétele elől, hogy a nép körében bizonyos egyenlőtlenségek tapasztalhatók, igen, nevezük ezt egyenlőtlenségnek, érdekkülönbségnek, s a többi, s a többi. Nos hát. Hadd valljam meg önöknek, hogy én, még ha szememre vetik is ezt, osztom a fenti véleményt! Kérem szépen. Az erdő nem egyszerűen erdő, hanem különféle fák összessége. Ugyanígy a nép sem egyszerűen nép. Miből tevődik össze? Nos hát. Vannak a körében hivatalnokok, tányérmosogatók, földbirtokosok, ónöntők, pamutkereskedők, orvosok és pékek. Vannak itt tiszték, zenészek, asztalosok, bortermezők, ügyvédek, birkapászorok, költők és kovácsok. Emlékezetünkől a halászkok sem hullhatnak ki, sem a cseléd lányok, matematikusok, festőművészek, mészárosok, szatócsok, vegyészek, bakterok, kesztyűkészítők, nyelvtanárok, rendőrök, kertészek, újságírók,

fazekasok, kosárfonók, pincérek, csillagászok, szücsök, gyümölcsárusok, fagyaltosok, újságárusok, zongoristák, fuvolások, dobosok, hegedűsök, harmonikások, citerások, csellósok, brácsások, trombitások, fafúvósok, fakereskedők és faszakértők. És ki ne tudná, hogy léteznek dohánymunkások, fémmunkások, erdei munkások, földmunkások, textil munkások, építőmunkások, építésszek és matrózok? Megint más és más hivatást választottak a szövők, cserepezők, színészek, futballisták, mélytengeri kutatók, kőfaragók, ollókészítők, sintérek, vendéglősök, hóhérok, írnokok, postások, bankárok, kocsisok, bábák, szabók, bányászok, szolgák, labdaszedők és adószedők.

Nyugtalanág a teremben

Nos hát. Talán túl pontos, túl kimerítő, túl tudományos voltam. Miért? Mert be akartam bizonyítani, hogy ezek az oly igen különböző emberek, vagy fogalmazzunk körültekintőbben, túlnyomó többségük, a vagyontalanok egyben megegyeznek, nevezetesen abban, hogy...

EGY HANG ...vagyontalanok.

KI LEH Nem. Abban, hogy olcsó pamutra van szükségük. Pamutért kiáltanak. Nos hát. Mindnyájan tudjuk, barátaim, hogy a pamuttal a Császár rendelkezik,

A terem felmorajlik

nem a tulajdonlás, hanem a parancsnoklás, döntés, diszponálás értelmében. Na már most, ki osztaná szét nála nagyvonalúban, önzetlenebbül, atyáiban a pamutot? *Ha volna. Nos hát.* Csakhogy nincs pamut. Nos hát. Ha oly sok embernek oly égető szüksége van rá, nem kellene-e lennie? Nagyra Becsült Gyülekezett, hadd feleljem erre, ismét vállalva a népszerűtlenség veszélyét: n e m! A természet, kedves barátaim leigázhatatlan istennő. Mi, a szellem emberei, gyakran riadunk vissza közönséges megállapításoktól, mert egyszerűnek tűnnek és laposnak. Nos hát, én nem riadok vissza. Hol a pamut? Halljátok megvesztegethetetlen válaszomat: rossz volt a termés. Túl sok nap, túl kevés nap. Túl kevés eső, túl sok eső. Ennek következményeit nyöggük. Egyszerűen: azért nincs pamut, mert nem termett. *(Méltóságteljesen elhagyja a fából való szöszéket)*

Csend. A császári család elhagyja a termet

[HI VEI Köszönetem Ki Leh úrnak. A zsűri majd nyilvánosságra hozza döntését.]

Ötözők. A Császár, az Anyacsászárnő, Turandot a Miniszterelnökkel. *Munka Du várakozva áll*

CSÁSZÁR [Beszélt a szövetségek képviselőivel?] *Mit mondanak a szövetség képviselői?*

MINISZTERELNÖK [Néhány szót váltottunk, Felség.] *A vállukat vonogatták.*

A Császár kérdően ránéz. A Miniszterelnök a fejét rázza

CSÁSZÁR Lebecsülte a feladatát. Ilyen buta hazugságokkal semmi-re sem megyünk. Ellenkezőleg, az ilyesmitől gyanút fog még a gyanútlan is. Öt perccel korábban üdvözöltek egy parasztot, aki a dúsan termő gyapotültetvényekről pamutot hozott a fővárosba! Semmi valóságérzék!

A bejáratnál szóváltás. Gogher Góg és két testőre megpróbál behatolni

GOGHER GÓG Megjegyzem az arcotokat. Életbe vágó hírt kell közhírré tennem.

Kiszorítják

TURANDOT Én oda vagyok a szellemért, de ezt kikérem magamnak!

CSÁSZÁR És ez a hetykeség! „Még ha a szememre vetik is...” és „Túlnyomó többségük, a vagyontalanok...” Ne lássam többé azt a fickót!

[MINISZTERELNÖK Nem untat többé bennünket.]

TURANDOT Nagyi, nem akarom. *(Az Anyacsászárnő karjai közé veti magát)* Nem hagyom, hogy összepárosítsanak. Egy ilyen. *(Belerúg a Miniszterelnökbe)* Ő léptette fel! Az egész teaház rajtam nevet! Lefejezni! Lefejezni! Lefejezni! *(Fejét az Anyacsászárnő keblébe temeti)*

MINISZTERELNÖK *(kis szünet után)* Megengedi Császári Felséged, hogy bemutassam az ötödik nap szónokát, Munka Du urat?

Turandot végigméri Munka Dut

Előcsarnok. Szen, az unokája, Eh Feh és a Gu nevű Tui

SZEN A szónok tévedett, idén több a pamut, mint tavaly. Hogyan találkozhatok vele? Megmondom neki.

Ki Lehet a rendőrök átvezetik a színen

SZEN Mi történt? Miért kísérik rendőrök? Nem beszélhetek vele?

GU *(visszatartja)* Ne mutakozz a társaságában, még bajba kerülhetsz.

SZEN Szerinted letartóztatták? Csak azért, mert nem ismeri az igazságot?

GU Ismeri.

SZEN Tehát azért tartóztatták le, mert hazudott!

GU Nem azért, mert hazudott, hanem mert rosszul hazudott. Még sokat kell tanulnod, öreg.

Terem

HI VEI Felséges Császári Család, Kartársaim és Uraim! Örömmel jelenthetem, hogy tanácskozásunk második napját, a tervezett napirendtől eltérően, egy olyan szónok beszéde nyitja meg, akit a hazaáruló Ki Leh tegnapi gyalázatos szereplése miatt érzett felháborodás állított sorompóba. Következzen tehát Fe Csu, a Törülmetszett Kínaiak Szövetségének elnöke.

FE CSU Mélyen tisztelt Császári Család! Testvéreim! Kínai Tuik! Hallhattuk tegnap, hogyan gyalázta Ki Leh, akinek egyik nagyanyja nem véletlenül japán születésű, a nagy kínai népet. Vagyoni és társadalmi különbségekből verset énekel közénk. Ki Leh felfújót bölcsessége nem kínai talajból fakadt. Ebben is különbözik a bolyfától, a gyapjúfától, vagy ahogyan külföldmajmóló szokása szerint kifejezte magát: a lana arboristól, mely kínai földből fakad, és dúsan termett az idén is. A kínai paraszt munkája nyomán a kínai föld virul, testvéreim, a ragyogó kínai ég alatt. Az időjárás bennünket sohasem hagy cserben, mert az ég megnyihült szemmel néz a szorgos kínai parasztra, és ahányszor eső kell, a részvét könnyeit ontja nyomorúságán. Akárki akármit mond, rengeteg a pamutunk. Népünk minden fia és leánya akkora ruhatárt gyűjthetne össze magának, mint a Császár, aki állítólag meg sem bírja számolni ruhadarabjait.

JAU JEL Ennek elment az esze.

HANG Azért nincs a népnek ruhája!

Rendőrök keresik a közbeszólót

FE CSU Miféle kínaiatlan hazugság ez megint? Tisztelt Császári Család, testvéreim, uraim! A Császár már csak azért sem bitorolja el a néptől a ruháját, mert selymet hord, a nép pedig pamutot. De ha termelt pamut, és nem a Császár veszi el, akkor hova tűnt? Manapság, amikor már a Tui-szövetségben is gyökereket vert a gyökértelen kínaiatlanság szelleme, e kérdés megválaszolásához nagy bátorság kell. Engem azonban nem hiába becéznek barátaim és híveim Bátor Bölénynek, kimondom az igazságot. Azért nincs a kínai népnek pamutja, mert a pamutot

titokban felvásárolják a külföldi kereskedők. Hadd ne nevezem meg azokat az országokat, Amerikát és Kanadát, ahonnan a legelvetemültebb külföldi kereskedők ugrásra készen várják a kínai pamutot.

CSÁSZÁR Most nem beszél rosszul.

FE CSU Csak annyit árulok el, hogy a Tőrülmetszett Kínaiak Szövetségének sikerült tetten érnie egy Ko Hen nevezetű kínainak által izmaelita kufárt, amint öt kiló pamutot vásárolt fel a nankingi piacon. És ez a büdös disznó érvényes császári engedélyt mutatott fel, amikor felelősségre vontuk.

Nyugalanság

FE CSU Császári engedélyt, ha mondom! (Egy papírt vesz elő) Ez a piros, testvéreim, az orra vére, ez pedig itt lent a mi uralkodónk kézjegye.

CSÁSZÁR Mit csináljak ezzel a barommal?

JAU JEL Hallgassd el.

FE CSU Ki merné azt állítani, hogy a mi Császáruk együttműködik a külföldi kereskedőkkel? A mi Császáruk minden idők legkínáibb császára. Akkor miért ad a Ko Hen-féléknek áruvási engedélyt? Mert tanácsadói, akiket már megfertőzött a kínaiatlanság, elaltatják éberségét.

HANG Tehát gyengeelméjű!

Rendőrség keresi a közbeszólót

FE CSU Ki mondta, hogy gyengeelméjű? Ki mondta, hogy hülye?

Nevetés, taps. A császári család kimegy a teremből

Nem lép félre, ha nincs, aki félrevezesse. Ha végzünk a kínaiatlan tanácsadókkal és kereskedőkkel, akkor minden kínainak lesz pamutja döggivel. Hadd foglaljam össze a kínai nép ósi szokása szerint tömör versben mondandóm lényegét:

*Hiába szórnak a fejükre hamut,
amíg ők lesznek, addig nem lesz pamut.*

Dermezt csend. Hi Vei intésére néhány fiatalember megindul Fe Csu felé

Ruhatárok. Munka Du, Turandot

TURANDOT Ebben a Fe Csuban csakugyan van valami bölényszerű, sajnos a szó szellemi értelmében is.

MUNKA DU Az idegenellenes uszítás sikerre számíthat inség idején. Fe Csu azonban elkövette azt a hibát, hogy az uszítást nem korlátozta a kereskedőkre. A nagy Tuikkal nem bír, bármekkora bölény, hiányzik belőle a fölény.

TURANDOT (kéjesen felnyög) Munka Du!

MUNKA DU Ha a Császárt gazemberek befolyásolják, akkor ezzel azt állítom, hogy a Császár maga is vagy gazember, vagy hülye. Fe Csu zavarodott fejjel besétált ebbe a csapdába, és fej nélkül sétál ki belőle.

TURANDOT (felsikkant) Még egy ilyen mondat, Munka Du, és én nem állok jól magamért!

Császár, Jau Jel és a Miniszterelnök be

MINISZTERELNÖK Fe Csu jégvermében három feldarabolt izmaelita kereskedőt találtak.

JAU JEL Ez a Fe Csu még Tui-társainál is nagyobb barom.

CSÁSZÁR Volt egy jó gondolata.

A facsóból közlemény hallatszik: „Sa Ba, az Isteni Szépség kolostorának főpapja megkezdi beszédét.” Mindnyájan bemennek a terembe

Terem

SA BA Felséges Császári Család! Mélyen Tisztelt Uraim! Nehéz szívvel szántam rá magam arra, hogy elhagyjam az Isteni Szépség kolostorát, és sorompóba szálljak ezen a politikai porondon, mely mindent bemocskol, talán még engem is. Én, aki kilenc tanulmányt szereztem korunk legnagyobb írójának, Pe Tinek a tulajdonságjelzőiről, és egy tizediket arról, hogy miért jobbak nem létező rossz művei létező jó műveinél, most leszálok ide közétek, hogy a pamutról értekezsem. Miért tesztem ezt? Talán megőrültem? Elvesztettem híres minőségérzékemet, mely miatt hosszú sorokban zárandokolnak kolostoromhoz Sanghaj, Kanton, Peking és Szecsuan esztétikumtól mámoros diákjai? Nem, barátaim, eszemnél vagyok. Gondoljátok meg: ha most nincs pamut, majd terem holnap vagy öt év múlva, vagy száz év múlva.

Nyugalanság

Az idő teljének szemszögéből ez egyre megy. De Pe Ti most él és alkot, és nem élhet és alkothat máskor. Barátaim! A pamut pótolható, de Pe Ti művei pótolhatatlanok. Ki látott már olyan szép pamutruhát, olyan felül passzentost, alul lobogóst, nemes vonalút, tarkaságában is egyszínű benyomást keltőt, mint amilyet Pe Ti ábrázolt Tarka Kínai Garderobe című, prozódikus prózájában? A világ valamennyi pamutját elégetném, ha ezzel megmenethetném ezt az egyetlen kis munkát!

JAU JEL Pamutégetés! Még csak ez hiányzott!

HANG Te tudod, hol van Pe Ti gardróbja, mi nem tudjuk, hol a pamut!

A császári család elhagyja a termet. Nyugalanság

SA BA Pamut, pamut, pamut! Hallani sem akarok többet a pamutról! Tűzbe vetem, vízbe szórom, földbe elásom, levegőbe hajítom! Ha a pamut, a pamut, a pamut miatt egymás torkának esünk, ki adja majd ki, ki olvassa majd el Pe Ti isteni alkotásait?

Két fiatalember elvezeti Sa Bát

Előcsarnok. Szen és unokája, Eh Feh és a Gu nevű Tui

SZEN A szépség szép, de miért használják fel az igazság ellen?

GU A szépség a finom lelkek számára kibúvó, hogy ne kelljen bajlódniuk az igazsággal.

SZEN Miért nem akarnak bajlódni vele? Csúnya?

GU Még szép is lehet. De akkor sem kellemes.

SZEN Én azért gyalogoltam ide messze északról, hogy az igazsággal találkozzam. Gyere Eh Feh.

GU Maradj még. Okvetlenül hallgassd meg Sa Git, a Piac-Tuit. Nem fogsz unatkozni. (Lepényt ad Eh Fehnek) Egyél, hogy kibírd.

Bemennek a terembe

Terem

SA GI (a szónoki emelvényen) Tisztelt Császári Család! Nagyra Becsült Uraim! Barátaim és Tisztelőim! Rövid leszek. Kiséttünk a piacra, ööö. Piaci viszonyok, ööö, piaci viszonyok. Van patkószeg, szalmacsutak, fatányér, ööö, de nincs pamut. Kereslet, kínálat. Kínálat, kereslet. Ööö. Sokan keresik a pamutot, kicsi a kínálat. Patkószeg, szalmacsutak, fatányér pompás dolog, de hideg ellen nem véd. Télen megfagy néhány millió paraszt. Ööö. Kisebb lesz a kereslet, nagyobb a kínálat. Lesz pamut, ööö, lesz pamut. Pamutfőlősleg lesz. Nagy kínálat, ööö, kis kereslet. Pamut ára lemegy, ööö, nő a kereslet, csökken a kínálat. Ööö. Megint több lesz a fázó test, mint a pamut. Télen megfagy néhány millió paraszt, ööö. Kevesebb lesz a fázó test, kevesebb a kereslet, nagyobb a kínálat. Ismét lesz pamut, ööö, lesz pamut. Ez a piac örök törvénye, ööö. Természeti törvény. FIATAL TUI Fagyjál meg egyszer te is.

Rendőrok keresik a közbeszólót

SA GI Szívesen megfagynék, fiatal barátom, ööö. Csakhogy én a drága pamutot is meg tudnám fizetni, ööö, ha nem részesíteném előnyben a selyemöltözéket. De rövid leszek.

JAU JEL Ez eddig a legjobb.

MÁSİK FIATAL TUI És ha a pamut el se jut a piacra, mert raktárakban várja az áremelkedést?

Rendőrok kikísérik a közbeszólót

SA GI Várjon, fiatal barátom! Hova megy? Feltesz egy kérdést, ööö, és a válasza nem kíváncsi. Ezeknek a fiataloknak, öööö, többnyire nincs modoruk. Ha van pamutom, ööö, azt csinálom vele, amit akarok. Kívihetem a piacra, vagy várhatok, ööö, míg felszöknek az árak. Ha várok, akkor mi lesz?

HANG Akkor a szegények nem bírják elfedni a valagukat.

Rendőrok keresik a közbeszólót

SA GI Lehetséges és sajnálatos. De ha korlátozzuk a pamuttulajdonosokat, akkor, öööö, nem foglalkoznak többé a pamuttal, és néhány év múlva mindnyájan pucéron szaladgálunk, még maga a Császár is!

Nevetés

CSÁSZÁR Ezt nem kellett volna mondania.

JAU JEL Kis botlás, de különben jó szöveg.

SA GI Ha a Császár meztelen, akkor, öööö, előbb a gazdaság omlik össze, aztán az állam. Viszont, ha raktárakban áll a pamut, akkor onnan, öööö, előbb-utóbb kikerül a piacra. És annyian nem fagnak meg, öööö, hogy ne folytatódhasson a gyapotültetvényeken a munka. De rövid leszek. Javaslom a Császárnak, hogy a pamuthiány enyhítése érdekében növelje a pamuthiányt...

HANG Hiszen növeli márl!

Nagy nyugtalanság

SA GI ...ne szánja szeretett népét, minden eszközzel növelje, ööö, vásárolja fel a még lappangó pamutkészletet, ööö...

Óriási felháborodás. A Császár és Jau Jel kirohan. A Miniszterelnök utánuk. A tömeg öklét rázza Sa Gi felé

SA GI (döbbenet mered a Császár üres páholya felé) Pamut szabadsága, piac szabadsága, egyén szabadsága. Egyén szabadsága, élet szabadsága, öööö, halál szabadsága. Nekem mindenképp megfelelő. (Főbe lövi magát)

Ruhatár. Császár, Jau Jel, Miniszterelnök

CSÁSZÁR Nem termett pamut. Semmisítsem meg a pamutot. Vásároljam fel a pamutot. Gyengeelméjű vagyok. Ha ez így megy tovább, egy nappal sem éljük túl ezt a Tui-konferenciát.

JAU JEL (a Miniszterelnöknek) Küldetett Me Fiért?

MINISZTERELNÖK Hiába kerestem fel néhány emberemmel a Hét Rejtély szentélyében...

JAU JEL Hogyhogy hiába?

MINISZTERELNÖK Tegnap éjjel titokban eltávozott onnan. Az a gyanyunk támadt, hogy talán a Talányok Kertjében medítál...

JAU JEL És?

MINISZTERELNÖK ...de csak unokahúga tartózkodott ott.

JAU JEL Nem érdekel. Ha ma délig nem találják meg, maga nem miniszterelnök többé. (A Császárnak) Fej nélkül ugyanis nem tölthető be ilyen fontos hivatal.

MINISZTERELNÖK Unokahúga elárulta, hogy a Három Titok kolostorában kell keresnünk.

JAU JEL És?

MINISZTERELNÖK Csakugyan ott volt.

JAU JEL Miért nem ezzel kezdi, ember?

MINISZTERELNÖK Ott volt, de önkívületi állapotban. Transzban rángatódzott. Hálóba tekertük és idehoztuk. Útközben a kocsi zötykölődésétől félig-meddig magához tért.

A facsóból közlemény hallatszik: „Figyelem! A Tui-kongresszus rendezőségének kérésére Me Fi úr, a Hét Rejtély szentélyének főpapja, a Három Titok kolostorának remetéje, a Talányok Kertjének főmeditátora késznek mutatkozott a következő beszéd megtartására.” A Császár, Jau Jel és a Miniszterelnök bemennek a terembe

Terem

ME FI (hálóba burkolva, a szóközi emelvényen) Hol vagyok? Ki vagyok? Miért vagyok? Hálót álmodtam magam köré, és hah!, behálózva állok itt. Mondhatnák persze, hogy álom ez a háló, de mi a különbség álom és valóság között? És egyáltalán, mi az, hogy háló? Fonalak által közrefogott lukak összessége, vagy lukakat körülfogó fonalak sora? Mindkettő és egyik sem. Hah!, ha egyáltalán létezik. Mert ha nem létezik, akkor semmi sem állítható róla, csak az, hogy — hah! — Titok. Ha valamiről azt hisszük, hogy létezik, akkor csak hitünk létezésében lehetünk biztosak. Az hiszem, hogy létezik ez a háló — de csak a hitemben bízhatom, mert a háló lehet álom is. Hah!

HANG Ne a hálóról — a pamutról beszélj!

ME FI A pamutról? Miféle pamutról?

HANG A pamuthiányról!

ME FI Hiányzik a pamut? Az jó! Mert ha hiányzik, akkor létezik is, hiszen csak a létező hiányozhat. Másrészt, ha hiányzik, akkor nincs! Egyszerre van és nincs! Ez is Titok!

CSÁSZÁR Érted ezt?

JAU JEL Egy szót se. De még kiszülhet belőle valami.

ME FI Induljunk ki a pamut fogalmából. Ha van fogalma, akkor léte is van. De biztos ez? Hah! A Semminek is van fogalma. De mi a Semmi léte? A valami? Vagy mondhatjuk-e — hah! —, hogy a Semmi léte a Nemléte, mely a lét létező tagadása, hah?

MUNKA DU Rosszul van, Fenség?

TURANDOT Micsoda okfejtés! A mellbimbóm teljesen megkeményedett!

ME FI A pamut léte jelenleg kimerül a nemlétében, és ez szép! A pamut nemléte viszont a létére utal! Hah! Ez a Titok! És a Titok feltűnése elhomályosítja a pamut eltűnését. Kit érdekel a pamut, ha felragyog a Titok? A Titok, mely ősnemzés útján új Titkokat fi-al?

Munka Du felkiált, mert Turandot a nyakába harapott. Rendőrok indulnak felé, de meglátva Turandotot, megtorpannak

ME FI Megkérdem még egyszer: kit érdekel a pamut?

HANG Azokat, akiknek nincs.

Rendőrok elvezetik a közbeszólót

ME FI Akinek nincs pamutja, és mindenáron ilyen hétköznapi dolgok érdeklik, az forduljon a Császárhoz

Nyugtalanság

A Császár biztosan tudja, hol a pamut.

A nyugtalanság nő

Adhatna is nektek pamutot. De nem ad.

Viharos nyugtalanság. A Császár, Jau Jel és a Miniszterelnök elhagyja a termet

Mert őt sem a pamut érdekli, hanem — hah! — a Titok! Vergődünk a Titkok Hálójában, míg szét nem vágja ezt a Szellem pengéjével a Rejtelmek Ura.

Egy rendőr lép a szószékhez, kardjával szétmetszi Me Fi hálóját. Két másik rendőr kiviszi a teremből a kapálódzó szónokot. A bejáratnál Gogher Góg és két testőre megpróbál behatolni

GOGHER GÓG *Ha nem engednek be, felgyújtom az épületet!*

Dulakodás. A rendőrök cipelik kifelé Me Fit

ME FI *A titok fogalmából eredően megfejthetetlen, mert amit megfejtenek, az már nem titok.*

RENDŐR *Kuss!*

GOGHER GÓG *(Ieköpi Me Fit) Ilyen szarházi szót kap, én meg nem?*

Dulakodás. Gogher Gógot és két testőrért kiszorítják

Előcsarnok. Szen, az unokája, Eh Feh és a Gu nevű Tui

SZEN *Hogy a növények közül csak némelyek hasznosak, azt eddig is tudtam. De hogy a gondolatokkal is ugyanez a helyzet...*

GU *Milyen következtetést vonsz le ebből?*

SZEN *Hogy gondolkodni mindig élvezetes, de nem mindig hasznos.*

Öltözők. A Miniszterelnök bemutatja Turandotot Hi Vei rektornak, akit titkára, Nu San kísér. Munka Du Turandot mellett. A teremből kihallatszik a Tui-himnusz

HI VEI *Felajánlhatom Császári Felségnek ezt a magam tervezte kosztümöt?*

Nu San *egy kartondobozból versekkel telenyomtatott papírkosztümmöt vesz elő*

MINISZTERELNÖK *Tekintettel a kongresszus kedvezőtlen alakulására, és hogy elejét vegyük a vetélkedők féktelen rohamának, a Tui-szövetség elnöke, He Vei úr már ma, a kongresszus harmadik napján megtartja beszédét.*

TURANDOT *Ó, milyen szellemes! Papír!*

HI VEI *Minden anyagok közül a legnemesebb!*

TURANDOT *„Nemes anyag, rejtek még nemesebbet.” (Hívja a cseléd lányait) Már ma felveszem.*

Spanyolfalat hoznak, átöltözik

MINISZTERELNÖK *(Hi Veinek) Jöjjen!*

A csövekből közlemény hallatszik: „Közlemény: A sigacsei Tasi Lumpo kolostorból útrakelt Pauder Mill földrajztudós, hogy részt vegyen a kongresszuson.” Taps

Terem

JAU JEL *Mi volt még tegnap?*

CSÁSZÁR *Jobb nem beszélni róla. Egy teológus. Csak azt hajtogatja, hogy minél kevesebb a ruha, annál több az egészség. A nap. Aztán a családvédő Tui, Fek Tek, aki szerint a kínai nép kihálófélben van, a születésszabályozás miatt, és ezért nem tudja megtermelni pamutszükségletét. Hová tűntél?*

JAU JEL *Vidékre. Megpróbáltam elégetni néhány bálát.*

CSÁSZÁR *Minek? Ezt megtűltöm. Miért ülök itt?*

JAU JEL *Hogy verhetjük fel másképpen az árat?*

CSÁSZÁR *Égetni azért nem kell. Mit érek a magas árral, ha nem marad semmim, amit ezen az áron eladhatnék?*

JAU JEL *Tanulmányozd a közgazdaságtant, mielőtt vitába szállsz velem. Induljunk ki abból, hogy van ötmillió bálánk... (Halkan magyaráz tovább, miközben Hi Vei, aki már belépett a terembe, a beszédét tartja)*

HI VEI *Felséges Császári Család, Uraim! Kongresszusunk kezdetén egy méltatlan szónok azt állította, hogy Kína nem termelt idén pamutot. Ezzel megsértette a kínai népet. Hadd közöljem önökkel, hogy nem kevesebb, mint másfél millió bála a termés. És miképpen, milyen módon termelte népünk, a földnek ez a legszorgalmasabbja, ezt a pamutot? Tudjuk, hogy a nagy kolostorok és feudális birtokok bérlői a fölöttébb szigorú termelési feltételek következtében mennyi verejtékkel öntözték az ültetvényeket. És ehhez járulnak még a kisparasztok milliói, akik elképesztően parányi földcsekkéiken úgy robotoltak, hogy dolgos ujjairól csontig lefoszlott a hús. Becsület és dicsőség a kisparasztoknak! Akik hősi munkával megtermelik a kisember ruházatát!*

Taps

JAU JEL *Jegyezd ezt meg arra az esetre, ha engem valami baj érne. Nincs üzleti érzéked: a felét el kell tüntetni, mielőtt meg nekilátnánk az értékesítésnek. De nem égettethetem el a pamutot, mert bűzlik.*

CSÁSZÁR *Nem bűzlik. Csak a gyapjú bűzlik.*

JAU JEL *De igen nagy a füstje.*

HI VEI *És önök most megkérdézhetik tőlem, és önökkel együtt az egész nép: Hol van? Hol a pamut? Elárulom önöknek: eltűnik.*

Felháborodás

JAU JEL *Megőrült? Rekeszd be azonnal a gyűlést!*

HI VEI *És hol tűnik el? Az ég szerelmére, hol? Ezt is elárulom önöknek: szállítás közben.*

A felháborodás fokozódik

Mélyen tisztelt gyülekezet! Valami szörnyűsége gyanakszanak, felháborodásuk jogos. [Itt az ideje, hogy szembesüljenek az igazsággal. Engedjék meg, hogy új dalt énekeljek önöknek a kínai nép nagyságáról és erényéről. A haladásról beszélek, mely Császári Házunk fenséges rendszeréből fakad. Uraim, nem túl sok évvel ezelőtt még szomorú képet nyújtott a vidéki lakosság.] El akarták itt önökkel hitetni, hogy a külföldi kereskedők kezén tűnik el a pamut. Pedig naponta tapasztalhatják, hogy a külföldi kereskedők önzetlenek és áldozatkészek. Egyetlen óhajuk az, hogy megsegítsék a nyomorgó kínai népet. És a kínai nép méltónak bizonyul erre a segítségre. Hadd énekeljek új dalt önöknek népünk nagyságáról és erényeiről. Ez a nép értett ahhoz, hogy felkapaszkodjon a haladás száguldó szekerére. Uraim, nem túl sok évvel ezelőtt a falvakat rongyokba öltöztött alakok, félmegtelen, szinte állati lények népesítették be. [Nem ismerték a tisztas öltözéket és az izléses ruhaanyagot, és nem is igen áhítoztak rá.] Hát ma? Uraim, minden megváltozott, amióta a pamuttermelést a császári család egyik tagja irányítja. Falvainkban meghonosodott a kultúra. A kultúra!

A mennyezetről röplapok esőznek

A pamut azért tűnik el, miközben a virágzó ültetvényekről a nagyvárosokba szállítják, mert országszerte növekszik a kultúra: a vidéki lakosság felvásárolja a pamutot! Nem tudom, mit tartalmaznak ezek a röpcédulák...

KIÁLTÁSOK *Kai Ho röpcédulái! — Rendőrség!*

HI VEI *...csak azt tudom, hogy hazudnak. Az igazság az, hogy felvásárolták a pamutot.*

A FIATAL ME NEH *(a fiatal Tuik egy csoportjában)* *A nincstelen parasztok vásárolták fel, akik bicskájukkal szántják cserépnői földjüket, és a gyapotot nagymamájuk fülében vetik el?*

A rendőrök elhurcolják

[Pamutruháról még csak nem is ábrázolhatnak!]

CSÁSZÁR *Micsoda számár ez a Hi Vei!*

MINISZTERELNÖK A szövetségek képviselői, röplapokkal a kezükben, elhagyták a termet.

HI VEI (kétségbeesetten) Nyugalmat kérek. Kína a szakadék szélén áll.

Taps szakítja félbe. Turandot, akit Munka Du követ, feltűnik a pályában. Hi Vei papírkosztümjét hordja

Felsőleges Császári Család, Nagydídemű Konferencia! Hogy úrrá legyünk a ruhaanyagok hiányán, amely, ismétlem, népünk megnövekedett kulturális igényeinek következménye, indítványozom, hogy a főváros számára azonnal, haladéktalanul, bürokratikus huzavona nélkül, az eddigi előírásokat figyelmen kívül hagyva alkalmazzuk a legnemesebb, a legszentebb anyagot, azt az anyagot, amelyet bölcselőink és költőink felségessé varázsoltak: a papírt?

EGY HANG És tiltsuk be az esőt.

Nevetés. A rendőrök előbb a közbeszólót keresik, aztán a nevetőket. Újabb taps: Turandot tüntetően kifeszítette napernyőjét

MÁSIK HANG Útépítőink napernyő alatt dolgoznak majd!

HARMADIK HANG Öltözetek inkább Kai Ho röplapjaiba!

A császári család elhagyja a termet

Öltözők

JAU JEL A pamut eltűnik szállítás közben! Most már csak azt kell kidobolni, hogy hova, és akkor csomagolhatunk!

TURANDOT Az egész ország rajtam nevet már megint! Nyomorult féreg! (Letépi magáról a papíruhát) Nesze és nesze és nesze!

CSÁSZÁR Ne csinálj itt botrányt, botrányból beérem azzal, amink van. (Jau Jellel el)

MINISZTERELNÖK Mostantól ön a Tui-szövetség elnöke.

NU SAN Nem tehetem, a tanítványa vagyok.

MINISZTERELNÖK Intézze ezt el a lelkiismeretével.

Mindketten el

ANYACSÁSZÁRNÓ Le a fejjel, le a fejjel, le a fejjel! (Vihogva el)

Cselédlányok vihogva hoznak egy spanyolfalat, Turandot elé állítják. Már csak az Udvari Tui és Munka Du van jelen. Közlemény a csövekben: „A negyedik nap szónokait felhívjuk, hogy jelentkezzenek a nagyteremben”

TURANDOT (a spanyolfal mögött) Munka Du! Megvársz?

MUNKA DU Jelentkezni kell, Császári Felső, a nagyteremben.

TURANDOT Később is ráérsz. Több tucat pályázó áll már ott. Azt akarom, hogy utoljára beszélj

MUNKA DU Igenis, Császári Felső.

TURANDOT Munka Du! Gyere ma velem a palotába, mutatok neked valamit.

MUNKA DU Császári Felső, semmit sem tennék szívesebben, de fel kell készülnöm nagyszabású beszédemre.

TURANDOT Mérget mernék rá venni, hogy Fi Jej itt van még.

UDVARI TUI Így igaz, Császári Felső.

TURANDOT Maradj csak nyugodtan. Munka Du, ma este mutatok neked némi pamutot.

A cselédlányok hangosan vihognak. A csöveken keresztül megismétlik a közleményt

MUNKA DU Császári Felső, kérem, szabadságot, hogy előkészíthessem nagyszabású beszédemet.

TURANDOT Fi Jej, menj a nagyterembe és nézz utána, hogy hány pályázó van még ott.

Az Udvari Tui átmegy a nagyterembe

TURANDOT Munka Du!

Terem. A Miniszterelnök és Nu San, a Titkár meglátja az Udvari Tuit

MINISZTERELNÖK Kellemetlen ügy. Már most, a harmadik nap végén elfogytak a jelentkezők. A tartományokból persze jönnek még szónokok. Értse Munka Du urat, hogy kora reggel írta a sor. (Nu Sannak) Ön pedig intézze el azt a tőkfejet.

Az Udvari Tuiknak sehogysem akarózik az öltözőkbe visszatérni

Előcsarnok. Nu San, a Titkár teljesen egyedül találja mesterét, Hi Vei rektort. Az ajtónál rendőrizetben Me Neh és más fiatal Tuik. Az öreg Szen és a Gu nevű Tui a kijárat felé tart

GU Mi a véleménye erről az egésze, kedves Szen!

SZEN Az urak ékesszólása nagy, de nem ellensúlyozhatja a fődek kicsiségét.

HI VEI Közölje haladéktalanul a felsőbb hatóságokkal, hogy ezek a fickók, Kai Ho nyílt hívei, a legszigorúbb büntetést érdemlik, a halált!

A Titkár jelet ad a rendőröknek, akik elvezetik a fiatalembereket

Köszönöm. Hallott valamit? Mit mondanak a beszédemről? A röplapok tompították kissé a hatást, nem? De hogy a hercegnő tüntetően az én kosztümben jelent meg, az megint sokat segített, véleményem szerint. Meg vannak elégedve? (Rekedten) Üzenetet hozott? Hozzám egy szót se szóltak, feltehetően nem ismerik még az udvar véleményét. Mielőtt nyilvánosságra hoznák a beszédemet, hasonlítsa össze a lehető legpontosabban a jegyzőkönyvvel. A teremben a hőség hatott kissé a hangulatra, mi? Miért hallgat, ember? Tizenegy éve a tanítványom, önt teszem felelőssé a jegyzőkönyvért. Értem. Mondja meg a fiaimnak, hogy...

Terem. Hangosbeszélő: „Ki Luh következik, az Ész toronyőre”

CSÁSZÁR (miközben Ki Luhot toloszéken a szónoki pulpitushoz görgetik) Állítólag ez birodalmam legokosabb embere. Egyszer hallottam beszélni. Egyetlen szavát sem értettem.

JAU JEL Nem biztos, hogy erről ő tehet.

KI LUH Felsőleges Császári Család! Uraim! Válságban vagyunk. És ez jó. Ka Me szerint válság nélkül a fejlődés válságba kerül.

TURANDOT Mi lesz, ha ez a vénember győz?

MUNKA DU Sánta ló tűzön nem ugrik át.

KI LUH Ka Me a társadalmi válságot mindig a pamuttermelés állásából vezette le. Kimutatta, hogy a pamut mennyisége határozza meg gondolataink minőségét. Azt jelenti ez, hogy ha nincs pamut, akkor gondolat sincs?

TURANDOT Nézd! Csöpög az orra!

KI LUH Nem jelenti azt. Ka Me szerint a fejlődés egyenlőtlen. Előfordul, hogy kevés a pamut, de sok a jó gondolat. Máskor a pamut sok, a gondolat kevés.

CSÁSZÁR Talán a tárgyra tér végre.

KI LUH Ka Me kimutatta, hogy tipikus fejlődés esetén a Kínai Birodalomban beköszöntött volna a pamut és a szellem virágkora. Nem untatom önöket az elemzés részleteivel. A pamuttermelés bőségének el kellett volna vezetnie az igazságos és bőséges elosztáshoz. Nyolcvan éve várom, az Ész tornyába zárva, hogy beteljesüljön a jövődőlés.

HANG Hahahaha! És beteljesült?

Elvezetik

KI LUH Ki volt az? Jelentkezzék! Nagyon helyesen szólít közbe. A termelés bőséges, az elosztás nyomorúságos.

CSÁSZÁR Megőrült?

Ki LUH Ez azonban termékeny ellentmondás. Ka Me kimutatta, hogy vannak rendhagyó fejlődési formák. A Kínai Császárság a hatalommal együtt koncentráta a pamutkészletet is. Mi a teendő?

HANG El kell söpörni a császárságot!

Rendőrök keresik a közbeszólót

Ki LUH Kí mondta ezt? Jelentkezzék! Nagyon helyesen jegyezte meg itt valaki, hogy a császárságot nem szabad elsöpörni. A rendhagyó fejlődés is fejlődés. A Kínai Császárság egy termékeny ellentmondást testesít meg. Egyrészt kibíráhatatlan, másrészt egyedül lehetséges. Egyrészt jobb minden másnál, másrészt nem lehet elviselni.

A Császár kimegy. Rendőrök kezdik kitolni a teremből Ki Luhot. Ez megkapaszkodik valamiben

GYÖKERESEN tagadom a Kínai Birodalmat, másrészt minden további fejlődés kiindulópontjának tekintem. Ka Me kimutatta, hogy ha egyszerre van és nincs pamut, akkor a vasság nincs-ségből kiinduló gondolkodás átcsaphat a nincsség vasságába. A Kínai Császárság életképtelen ugyan, de övé a jövő!

Leütik, kitolják

Előcsarnok. Negyedik nap. A Miniszterelnök, Nu San és a Tui-iskola írnoke. Közlemény a csövekből: „Az ötödik nap szónokai jelentkezzenek az előcsarnokban, a Miniszterelnök bizottságánál

MINISZTERELNÖK Veszi magának a bátorságot, hogy megvárakoztasson bennünket. Őrzik a bejáratokat? Végigkopogtatták a falakat? Átkutatták a pincéket?

NU SAN A Hadügyminiszter személyesen irányítja az ellenőrzést.

MINISZTERELNÖK (nyugtalanul) [Az semmit sem jelent. Alig harminc éve tagja volt annak a társaságnak, mely a törvények kezei közt szorgalmazható mérsékelt haladást tűzte zászlajára.] Ajjaj. Jelentkezett még Pauder Mill, a Tasi Lumpo kolostor földrajztudósa. De ő legkorábban holnapután érhet csak ide. Kizárták a tegnapi békebontókat a Tui-szövetségből?

NU SAN Kivégezték őket.

MINISZTERELNÖK Ez érdektelen. Azt kérdeztem, hogy a Tui-szövetség tagjai-e még?

Munka Du és Turandot a cselédlányaival gyorsan be. Munka Du láthatóan nem aludta ki magát. Hajjongások

TURANDOT Gratuláljanak neki, uraim, ma éjszaka elmesélte nekem, hogy mit fog mondani.

MINISZTERELNÖK Munka Du úr, bizonyára megérti, a tegnapi események fényében a döntést, mely arra kötelez bennünket, hogy a pályázókat, akárkik legyenek is, megvizsgáljuk, vannak-e kínaiatlan gondolataik.

TURANDOT Neki egyáltalán nincsenek.

MINISZTERELNÖK (meghajlik) Bizonyára nincsenek. (Munka Du-nak) Vesse alá magát ennek a formaságnak. (Mindenkivel) Szokott ágyba vizelni?

MUNKA DU (gyámoltalanul) Nem.

MINISZTERELNÖK (a cselédlányoknak) Ne vihogjanak, kérem. A kérdés elő van írva. [Tartozott-e valaha is olyan baráti körhöz, mely támogatja a fegyveres felkelést?] Beszélt-e baráti körben ellenségesen vagy gúnyosan az istenről vagy a papokról?

Munka Du megrázza a fejét

Hát az emberi jogokért hazudozókhöz? Hát a családról, mint társadalmunk megszentelt alapintézményéről?

Munka Du megrázza a fejét

[Híve-e a békének, bármilyen formában?] Kétségbe vonta-e valaha is, hogy a hazáért meghalni boldogság és dicsőség?

Munka Du megrázza a fejét

Vannak-e homoszexuális barátai?

Munka megrázza a fejét

Vannak-e rokonai?

Munka Du megrázza a fejét, majd meggondolja magát, bólint

Az északi tartományokban?

Munka Du megrázza a fejét

Mondja ki Kai Ho nevét.

MUNKA DU Kai Ho.

MINISZTERELNÖK Ön remeg.

MUNKA DU Nem aludtam ki magam.

TURANDOT (odébbtolja a cselédlányokat, akik fésülték) Ebből elég. (Feláll, int Munka Du-nak. Mindketten a cselédlányokkal együtt kimennek)

A Tui-himnusz hallatszik, erőtlően és kellemetlen hangon

Terem. Mindenütt fegyveres őrcök. Munka Du és Turandot be. Az előbbi a fából ácsolt szószékhez vánszorog, az utóbbi könnyű lábbal a császári páholyhoz siet. Ledobja köpenyét, és félmeztelenül leül

CSÁSZÁR Hogy mutogathatod így magad?

TURANDOT Ne szidj, jól jön ez neked.

NU SAN Mint a Tui-szövetség elnöke, van szerencsém bemutatni önöknek a negyedik nap szónokát, Munka Du urat, a filozófiai szeminárium vezetőjét.

Turandot tapsol

MUNKA DU Felséges Császári Család, Uraim! Ebben a történelmi pillanatban...

A bejáratnál kis ideig verekedés. Négy félmeztelen férfi behatol a terembe. Súlyos léptekkel, énekelve, a terem közepére menetelnek

NÉGY FÉRFI

Napsugár, napsugár

Víg élet-adó.

Ha a fagy csontodba vág,

Éljen Kai Ho!

A fegyveres őrcök nekirontanak a négy férfinak és kiszorítják őket a teremből

NÉGY FÉRFI (póznára tűzött pamutlobogót tartanak a magasba)

Bár ruhára nem telik,

Nem áll a fonó:

Zászlót fonunk reggelig,

Éljen Kai Ho!

MUNKA DU (miközben a négy férfit kiverik a teremből) Felséges Császári Család, Uraim...

SI MEH (vadonatúj Tui-kalapját a földre dobja és rátapos) Engedjétek őket szabadon! Vagy vigyetek engem is velük!

Elhurcolják

MUNKA DU Ebben a történelmi pillanatban...

SI MEH (a bejáratnál) Miért beszélsz itt, te, a filozófiai szeminárium istene! Nem tudsz ruhát szónokolni a testükre!

NU SAN (*dühöngve*) Töröllek, Si Meh!

KIÁLTÁSOK Beszélj végre, Munka Du! — A Tui-szövetség palotájából halpiac lett. — Csakhogy ez itt bűdösebb.

MUNKA DU (*szürke arccal*) Azért beszélek itt, Si Meh, azért beszélek itt, mert nem rabolhatják el szabadságomat, hogy ott beszéljek, mimimimi, ahol akarok, és azt, amit akarok. Igen, itt állok, és oltalmazom a szabadságomat, az enyémet, a tietet, minden ember szabadságát.

KIÁLTÁS A farkasokét is!

MUNKA DU (*miközben a rendőrség a közbeszólót keresi*) Igen!

KIÁLTÁS Hát a bárányokét?

MUNKA DU (*miközben a rendőrség a közbeszólót keresi*) Igen, a bárányokét is. Nekem nem az a véleményem, nem az a véleményem, mimimi (*verejtékét törülgeti*), nem az a véleményem, hogy a meztelenektől meg kell tagadni a ruhára való pamutot, de ha ez volna a véleményem, ha ez volna a véleményem, akkor hadd mondhassam ki, őt, a véleményemet, melyet nem osztok, senkivel sem osztok. Nem a pamutról van szó, hanem a mimimimimi vélemény szabadságáról a pamut ügyében, amelyen semmi sem múlik, amely nem számít. Itt nem a számítás számít, hanem a vélemény.

Nyugtalanág

A vélemény számít, nem a számítás.

GOGHER GÓG (*testőrével erőszakosan benyomul a bejáraton át*) Talán egy olyan férfi is kinyilváníthatja itt a véleményét, egy olyan férfi, aki nem hord Tui-kalapot, hanem tetteivel bizonyította be, hogy...

Kiszorítják a tereméből

KIÁLTÁS Elnyomják az útonállókat!

MUNKA DU Felséges Császári Család, Uraim! Ne a pamutról beszéljünk ezentúl, hanem azokról az érényekről, amelyek képesek tesznek egy népet arra, hogy ellegyen pamut nélkül. Ne úgy tegyük fel a kérdést, hogy „hol a pamut?“, hanem hogy „hol vannak az érények?“ Hová tűnt a vidám lemondás, a legendás türelem, mellyel a kínai nép mimimimi elviselte számtalan gyötrelmét? Az örökös éhséget, a sorvasztó munkát, a törvények szigorát?

CSÁSZÁR Most siklik ki. Pedig kitűnően kezdte!

MUNKA DU Ez (*kéziratból*) a belső szabadság volt. Felséges Császár, Uraim, nyoma veszett.

KIÁLTÁS A külsővel együtt.

MUNKA DU Tisztelettel gondolok a korábbi nemzedékek egyszerű embereire, akik rongyokba burkolózva — nem volt mindig pamut —, maréknyi rizzsel táplálkozva, méltóságban töltötték napjaikat, kéregetés és erőszakos cselekedetek nélkül. Azt mondják, itt ülsz köztünk, Kai Ho.

Nyugtalanág

Nem tudom. De ha itt vagy, megkérdem tőled mimimimi mit csináltál a szabadsággal? Mindenkit rabszolgaságba döntesz. Mimimi mindenkítől azt követeled, hogy csakis a pamutért nyavalyogjon, mintha ennél semmi se volna jobb.

KIÁLTÁS Például a selyem.

MUNKA DU Szabadságot követelek tőled, hogy elmondhassam a véleményemet, hallo-d-e? Engem nem a Császár raktáiraiban tornyosuló pamut érdekel, hanem a szabadság!

Nagy nyugtalanág

JAU JEL Most aztán kitalált. Ezek a tökfek lelepleztek mindent!

A császári család elhagyja a termet

MUNKA DU A szabadság! A szabadság! A sza...

[A csövekből ének árad: „Napsugár, napsugár, / Vig életadó. / Ha a fagy csontodba vág, / Éljen Kai Ho!“] — A rendőrség Munka Dura ront

Előcsarnok. Tuik tolonganak a kijárat felé

KIÁLTÁSOK Tönkretette a Tui-szövetséget. — Benyomásom szerint lerobbant állapotban volt. — Ezért tüzelt úgy. — A császári raktár nyelvbottlás volt. — Előbb nyelvbottlás, aztán fejfosztás.

GU (*az öreg Szannek*) Ne vesztésd el a bátorságodat.

SZEN Ma jött meg a bátorságom. Azt mondják: a macska meglátta a patkányt.

[EH FEH De a dal szép volt, nagypapa.

SZEN Psszt! A dallam tetszik neki, a jó hangzás. (*Ravaszu!*) Látod, már tanultam valamit a Tuiktól. Rendőrök közelében Tuikká kell válnunk.]

GU (*hirtelen földhöz vágja Tui-kalapját*) Kezdem megvetni a mesteriséget, öreg. (*Rémületen körülnéz, óvatosan felemeli, leporolja a kalapot*) Mindazonáltal sok bölcsességet tanulhatnál itt.

SZEN A bölcsességek különböznek egymástól. Nekem az a bölcsesség tetszik, amely földet oszt.

VI.

A város falánál

Egy Hóhér és Segédje feltűzik a városfalra, más fejek közé Munka Du levágott fejét

HÓHÉR Semmi sem olyan szörnyűséges, mint az emberi szerencse forgandósága. Tegnap még a nyugati oldalon tűzte ki az utolsó fejeket Jen Fai és segédje. Vidámak voltak és elégedettek. A nyugati oldalelő válaszították, mert ott vonult el tegnap a tibeti karaván a hetedik tisztulás zarándokaival. Csinos sikert arattak. A zarándokok fölöttébb elismerően szóltak a látványosságról, és minden jel arra vallott, hogy Jen Fai megcsinálta a szerencsáját. Ma éjjel azonban nyugati szél támadt, esőt hozott, és reggelre borzalmas látványt nyújtott a kiállítás. A fejek, melyek egész Kínában párjukat ritkították, önmaguk siralmas árnyékává nyomórodtak. Jen Fai hibát követett el, amikor a külsődleges siker kedvéért a nyugati oldalt választotta. Turandot hercegnő ma reggel állítólag két óra hosszat sírt. (*Elkészülnek a munkával és indulnak tovább*) Igen, a mi szakmánkban egymást váltja a jó meg a balsors.

FÉRFIHANG (*énekel a távolban*)

Mondd meg annak, ki húzza a kocsit
Nemsoká meghal.
Mondd meg neki, hogy életben maradj
Ki a kocsiban ül.
Leszáll az este.
Ide egy marék rizst
Hogy sikeres napnak
Inthessünk búcsút.

A Tui-iskola írnoke egy Szi Fu nevű fiúval be. Megszemléli a fejeket és megállnak egy ismeretlen előtt

ÍRNOK Ez itt a tanítóm, a kínai grammatika legfényesebb csillaga volt. A kongresszuson ostobaságokat hordott össze, de most már senki sem tudja elmagyarázni Po-Csü-ji költeményeit. Ó, miért nem marad meg kaptafájánál a suszter! Jön valaki.

Mindketten el. Turandot cselédlányaival sétálva be. Fegyveresek követik

TURANDOT (*Munka Du fejét nézi*) Pufikám! És itt van Hi Vei is, a papírszabász. Voltaképpen özvegyi ruhába kellene bújniom, de ez elijesztené a pályázókat. [Egyébiránt túl sok a fej a falon, azt a látszatot keltik, mintha a politikára nem volna mentség.] Ki jön itt?

ELSŐ CSELEDLÁNY Gogher Góg, az útonálló, a Tuik teaházában
mindenki rajta nevet.
MÁSODIK CSELEDLÁNY Ellenkezőleg. A pekingi hölgytársadalom
a lábánál hever, annyira férfias.
TURANDOT Szóval egy szép tökféj.
ELSŐ CSELEDLÁNY Úgy látszik, két fickó üldözi. Menjünk.
TURANDOT Maradunk.

*Gogher Góg jön, félénken hátra-hátrapillantva, mintha menekülne. A
nők láttán megáll. Turandot mosolyog*

GOGHER GÓG Sétálgatunk?
TURANDOT (nevet) [Tyúkot] Kakast veszünk.
GOGHER GÓG Ja, úgy, nagyon helyes. Csatlakozhatok?

*Az 1. Cselédlány abba az irányba néz, ahonnan Gogher Góg jött, és
nevet*

TURANDOT Kérem.

Gogher Góg testőrei közelednek, és fenyegetően nézik főnöküket

GOGHER GÓG (lovagiasan Turandotnak nyújtja a karját, és elvezeti
a testőrök előtt) Erősebb védelemre van szüksége, kisasszony.
Itt sok a gyanús alak.

TURANDOT Óhajtanak ezek az urak valamit öntől?

GOGHER GÓG Féltrecsúszott egzisztenciák, tőlem remélik, hogy
rendbe hozom a szénájukat.

TURANDOT Talán csak kérdezni akarnak valamit öntől?

GOGHER GÓG Torkig vagyok a kérdezősködéssel. Elvből nem fe-
lelek a kérdésekre.

TURANDOT Talán kellemtelenek a kérdések?

GOGHER GÓG Nem tudom; eleresztem őket a fülem mellett.

TURANDOT Kész politikus! És mi a véleménye a konferenciáról?

GOGHER GÓG Semmi. Itt láthatja az eredményt. Engem be sem
engedtek, mert nem vagyok olyan tanult, mint ezek az urak vol-
tak. Most egymást marják. Az állam tönkremegy, ha válaszolt
már mindenre, amit megkérdeztek tőle. [Miért? A marakodás
miatt.] Meddig tartaná meg a kutyáját, ha reggelente megkér-
dezné: hol a kotlettem? Egy idő múlva unszimpatikusnak talál-
ná.

TURANDOT Van benne valami. És mi a véleménye a nőkről?

GOGHER GÓG A kínai nő hü, szorgalmas és engedelmes. De úgy
kell bánni vele, mint a néppel, vagyis vasmarokkal. Különben
elpuhul.

A testőrök ismét elsétálnak előttük, fenyegetően

Aki nyakaskodik, annak rövid úton kitöröm a nyakát.

TURANDOT És mi a véleménye rólam?

GOGHER GÓG Maga rejtelmes lény, ha szabad így kifejezmem ma-
gam. Egyébként egyszer már volt szerencsém látni.

TURANDOT Segíthetek: irodalmi környezetben találkoztunk.

GOGHER GÓG Ha egy népnek nincs irodalma, akkor nem kultúr-
nép. De az irodalom legyen egészséges. Tisztességes, de egy-
szerű családból származom. Az iskolában a torna és a hittan
volt az erősségem, de már korán kiütköztek belőlem bizonyos
vezéri tulajdonságok. Hét hasonérmű társammal felépítettem
egy üzletet, melyet vasfegyelemmel azzá varázsoltam, ami.
Mégkövetelem követőimtől, hogy fanatikusan higgyenek ben-
nem. [Csak így érhetem el céljaimat.] (A fegyvereseeknek) Tar-
táztassák le ezeket a fickókat.

A testőrök elsietnek

Hová kísérhetem, engedelmével?

TURANDOT (vidáman) Ha önnek is megfelel, a császári palota kör-
nyékére. (A Második Cselédlánynak) Tévedtem az előbb.

Mind el, abba az irányba, ahonnan Turandot jött a kíséretével

HI VEI FEJE Félek, hogy megint esni fog ma éjjel.

SA GI FEJE Legalább kímossa a fejszememet.

ISMERETLEN FEJ Főérvem megállt a lábán, de a részletekben
csakugyan színesebb lehettem volna.

[KI LEH FEJE Nem termett.

HI VEI FEJE Válasz bizonyára van. Tegnap éjjel közel voltam hozzá.
MUNKA DU Ha kialudtam volna magam, akkor...

KI LEH FEJE Hogy rendelkezik felette — rendelkezik, milyen sze-
rencsétlen szó —, ezt nem kellett volna mondanom.

HI VEI FEJE Az igazi tudomány sohasem kapitulál! Magától értető-
dik, hogy minden kérdésre van válasz.]

FE CSU FEJE A terem tele volt örmény újságírókkal.

MUNKA DU FEJE Ha kialhattam volna magam, akkor...

KI LEH FEJE Nem termett. De hogy rendelkezik vele, ezt nem kellett
volna mondanom.

SA BA FEJE Fő, hogy Pe Ti most is él és alkot.

ME FI FEJE Hol vagyok? Ki vagyok? Miért lábatlankodom itt?

KI LEH FEJE Ka Me kimutatta, hogy a test feje feltételezi a fej testét.

HI VEI FEJE Minden kérdésre van válasz. De felkutatására idő kell.

ISMERETLEN FEJ Időnk az van.

KI LEH FEJE Itt mimimi mindenestre élvezhetünk valamiféle sza-
badságot.

*Kis kocsiban, melyet két fiatal Tui húz, Pauder Mill, a földrajztudós
be*

FIATAL TUI (kiáltva) Utat! Táguljatok! Jön Pauder Mill, a lángeszű
földrajztudós!

PAUDER MILL Gyózzétek le a fáradtságotokat! Szörnyen aggódok,
hogy berekesztik a kongresszust, mielőtt megérkeznék. Minden
pillanatban ráakadhat valaki a válaszra. És akkor mi lesz?

A fiatal Tuik megtorpannak és ijedten mutogatnak a fejek felé

PAUDER MILL Néhány gonosztevő! Előre, fiatal barátaim! — Szent
ég! Te vagy az, Munka Du? Mit keresel ott? Hi Vei? Me Fi? Nem
hiszek a szememnek. És ön is, Ki Luh? Szintén itt tetszik lenni?
Milyen hangulatban van a Császár? Ide figyeljete, én olyan el-
lenállhatatlan beszédet készítettem... Elmondjam?

Az egyik fiatal Tui papírtekercset nyújt át

(Olvas) Tisztelt Császári Család! Uraim! Azért tettem meg tizen-
hatezer mérföldet, azért vonultam át változatos domborzatú
birodalmunkon, mert egyszerű megoldást találtam a pamut-
problémára! A pamutínségnek egyszer s mindenkorra vége!
Felséges Uram! Ne tétovázzon! Telepítse át a nincsteleneket a
legmelegebb égtájakra, ott nem lesz szükségük pamutra.

SA GI FEJE Akkor csökken a kereslet. Ööööö. Lemennek az árak.

PAUDER MILL Készítettem egy térképet is, amelyen feltüntettem Kí-
nának azokat a földrajzi egységeit, amelyek alkalmasak a ruhát-
lan életmódra. Ide telepíthetnénk a szegényeket. Császári
Felség! Uralkodóm! (Felnéz) S a többi, s a többi. Mit szóltok
hozzá? De sietnem kell, hogy el ne késsek. Nemsokára vissza-
jövök, és az egész beszédet elmondom nektek. Indulás!

Elrobognak

ISMERETLEN FEJ Lesz mit hallgatnunk ma este. Régóta ismerem
Pauder Millt. Órákig hablatyol egyhuzamban.

VII.

A császári palotában

*A Miniszterelnök fogadja a Ruhakészítők Küldötteit és szövetségi
Tuiját*

SZÖVETSÉGI TUI Excellenciád! A helyzet elemzéséből következik...
KÜLDÖTT (leinti) Én beszélek. Ruhakészítőinken már nem fog a
szép szó, ez minden.

MINISZTERELNÖK Felhatalmaztak annak közlésére, hogy a Császár levonja a konzekvenciákat a nagy konferencia kudarcából.
KÜLDÖTT *(örömmel)* Jó hír! Már nem bírom csillapítani embereimet.
MINISZTERELNÖK *(kivezeti)* Az előszobában megvárhatja a döntést. Megállapítom egyébként, hogy a Ruhátlanok Szövetségének küldötte nem jelent meg.
KÜLDÖTT Ott a saját szakállukra politizálnak.
[MINISZTERELNÖK Rosszban vannak egymással?]
KÜLDÖTT Egy bizonyos: engem többé nem látnak együtt azzal az alakkal.] *Levettem rólok a kezemet. (Tuijával el)*

A Császár és Jau Jel be

CSÁSZÁR Mindenről ezek a Tuiak tehetnek. [Én mindig csak a legjobbat akartam.
JAU JEL És kaptad.]

Az Udvari Tui, a Tábormok-Hadügyminiszter és Nu San be

UDVARI TUI Felség, nincs ok az aggodalomra.
NU SAN A lakosság megőrzi nyugalmát, Felség.
HADÜGYMINISZTER A városkapuk szilárdan a mi kezünkben vannak, Uralkodóm.
CSÁSZÁR Köszönöm önöknek. Állj! Mi történt?
HADÜGYMINISZTER Kai Ho az északi tartományokból megindult a főváros felé, Felség.
JAU JEL Bizonyos készletek azonnal megsemmisítendőek.
CSÁSZÁR Ez esetben lemondok.
MINISZTERELNÖK Hogyan?
CSÁSZÁR Hogyan mondok le?
MINISZTERELNÖK Nem, hanem hogyan semmisítsük meg a készleteket?
JAU JEL Elégetésről szó sem lehet. A pamut bűzlík.
CSÁSZÁR Na, jó, lemondok.
MINISZTERELNÖK A katonaságra sem bízhatjuk ezt. Abból zendülés lesz.
CSÁSZÁR Lemondok

Csőnd

CSÁSZÁR *(hitetlenkedve nézi a jelenlévőket)* Fontolóra vehetik, de... *(Senki sem szól, mire lassan kimegy)*
HADÜGYMINISZTER Lehetetlenül viselkedik a Felséges Úr.
JAU JEL Ne várják tőlem, hogy... A saját bátyám ellen én soha... Ne kérleljenek, nincs értelme... Még azt mondanák, hogy felkapaszkodtam a császári trónra, mint... Ne unszoljanak, bennem nincs becsvágy... Talán csak, ha a szükség kényszerít, mondjuk, dinasztikus okokból... Számíthatok önre? Tartóztassa le a bátyámat, tábormok. *(E)*
MINISZTERELNÖK Felség!

Mind meghajolnak és elmennek

CSÁSZÁR *(egy másik ajtón be)* Meggondoltam magam... *(Észreveszi, hogy mindenki elment)* Hihetetlen! Hogyan bánnak ezek a tulajdon császárukkal? *(Dobszó kintről. A Császár az ablakhoz szalad)* Miért vonul fel fegyveres őrség? Jau Jel! Úgy látszik... *[Nemsokára a saját házamban is latra kell vetnem a szavaimat! Azonnal el kell...]* *Hűha! Hova bújjak?*

Turandot cselédlányaival és Gogher Góggal be

TURANDOT Papa, ez itt az egyik legintelligensebb férfi, akit életemben láttam.
CSÁSZÁR Van magánál aprópénz?
GOGHER GÓG Momentán nincs.
TURANDOT Mire kell neked az aprópénz?
CSÁSZÁR El kell utaznom. Egy pillanatra elvesztettem a lélekjelenlételemet, és lemondtam. Jau Jel rögtön császárrá kiáltotta ki ma-

gát. Ez persze törvényellenes. A népnek kell megválasztania a rendszerét.

GOGHER GÓG *(aki olykor-olykor kinnéz az ablakon)* Mi az, hogy a népnek kell a rendszerét megválasztania? Nem választhatja meg egyszer a rendszer a népet? Ezt nem teheti. Ön például, ha önön múlik, pont ezt a népet választotta volna?
CSÁSZÁR Dehogyan. Kizárólag a saját javával törődik és botrányosan többet költ a jövedelmünknél.
GOGHER GÓG A nép közveszélyes. Merényleteket követ el az állam ellen.
TURANDOT Okos. *(Gogher Gógnak)* Maga szerint mit kellene a papának csinálnia?
GOGHER GÓG Mi sem egyszerűbb. [Az én problémáim sajnos nem oldhatók meg ilyen könnyen. De kapcsolódnak az önéhez.] Tömören szólva, mert sok időnk nincs: a pamuttal kapcsolatos kérdéseket nem megválaszolni kell, hanem betiltani. Nocsak! Elvonul az őrség!
CSÁSZÁR Áhá. Ez könnyebben is menne.
GOGHER GÓG Ha az őrség elvonul, végem.
TURANDOT Tiltsd meg az őrségnek, hogy elvonuljon, papa!
CSÁSZÁR *(izgatottan járkal fel-alá)* Mond valamit, ember. Ez az első értelmes szó, amit hallok, és ön nem is visel Tui-kalapot. Már semmit sem tilthatok meg az őrségnek.
TURANDOT Hadd jegyezzem meg, papa, hogy ezek az eszmék Góg úr tulajdonát képezik. [Ismerlek jól.] Góg úr általuk jogot nyer arra, hogy részt vegyen a Tui-szövetség vetélkedőjén. Remélem, megértettél?

Jau Jel, Hadügyminiszter és Udvari Tui be

JAU JEL Na, tessék. Miért nem tartóztatták még le a bátyámat? Azonnal főbe lőni!
HADÜGYMINISZTER *(a Császárnak)* Nagy néptömeg vonul a palota felé. Ön összeesküdött a lakossággal?
[CSÁSZÁR Mit faggatódzik már megint? És hol marad az előirt megszólitás?]
GOGHER GÓG Befellegzett. Jönnek a testőreim.
TURANDOT Honnan tudjátok, mit akar az a néptömeg?
JAU JEL Minket akar felakasztani, buta liba. Mi mást akarhat egy néptömeg?
CSÁSZÁR Ez igaz.
GOGHER GÓG *(hirtelen)* Figyelmet kérek. Izgatott, felheccelt emberekről van szó. Mihelyt megtudják, hogy itt vagyok...
JAU JEL Hogyhogy, hát ismerik önt?
GOGHER GÓG De még mennyire.
CSÁSZÁR Akkor beszéljen velük, ember!
GOGHER GÓG Lehetetlen. Ha a kezükre, illetve, ha elébük állok, amikor semmi sincs a kezemben...
CSÁSZÁR Mit jelentsen ez? Ígérjen nekik, amit csak akar.
HADÜGYMINISZTER Igen, ígérjen meg nekik mindent.
JAU JEL Mindent!
GOGHER GÓG Ez szépen hangzik. De ki vagyok én?
CSÁSZÁR Kedves barátom, alaposan megfontoltam a javaslatát, és ezennel felhatalmazom, hogy megfelelően cselekedjék. Bírja bizalmamat. Én pár percre visszahúzódok a termeimbe, hogy egy kis imbiszt vegyek magamhoz.
GOGHER GÓG Felséged örök hálára kötelezett.

A Császár Jau Jellel, Turandottal és az Udvari Tuival el. Háttérben láрма

GOGHER GÓG *(a Hadügyminiszternek)* Hadd kérjem el excellenciádtól a válszalagját.

A Hadügyminiszter nem érti

Életünk és halálunk excellenciád lélekjelenlététől függ. Kérem a válszalagját. Tekintsen el a megalázó térdre borulástól, excellenciád. Egy boldogtalan férfi áll ön előtt, és válszalagjáért esdekel. *(Letépi a tétovázó Hadügyminiszter válszalagját és csíkokra szaggatja)*

1. TESTŐR Hát megvagy?

GOGHER GÓG Hát meg vagyok mentve. (A Hadügyminiszternek)

Meg vagyunk mentve. Bajtársaim, Kína a szolgálataitokra vár.

1. TESTŐR [Ne tréfálj.] Még egyszer nem teszel lóvá.

2. TESTŐR Torkig vagyunk a mesékkel.

GOGHER GÓG Ez az! Torkig vagyunk a mesékkel. [A tréfák ideje lejárt.] Excellenciád! Bűnöző elemek, akik nyíltan megkaparintának polgártársaik tulajdonát és megsértik az állam megszentelt rendjét, szabadon járhatnak-kelhetnek, miközben faragatlan, de a Császárt odaadóan szolgálni akaró férfiak nem kapnak fegyvert. Császári felhatalmazásom alapján fegyvert követelek ezeknek a férfiaknak. Mégpedig a császári fegyverraktárból. (A testőrökhöz lép és ünnepélyesen a karjukra köti a csíkokra szaggatott vállszalagot) Mint a rend őrei, ezentúl minden lázadónak a gyomrába léptek. Béretek a normális rendőri fizetés kétszerese.

2. TESTŐR Igenis, Fónök.

A Császár a többiekkel együtt visszajön, kis csészéből kortyintgat

CSÁSZÁR Nos?

GOGHER GÓG Felség, ebben a történelmi órában bemutatom régi fegyvertársaimat, a Krukher Kru fivéreket. A palota környékén tolongó néptömeg az én tulajdon, kipróbált harcostársaim gyülekezete. Valamennyien testestül-lelkestül Felséged szolgálatára állnak.

CSÁSZÁR Kedves Góg uram, megindultan állok itt. Mindenekelőtt a császári raktárak szorulnak gyors védelemre.

GOGHER GÓG Adjon nekem Felséged huszonnégy órát, és nem ismer rá a fővárosára.

JAU JEL Mi történjen a raktárakkal?

CSÁSZÁR Elég a kérdésekből. (A Hadügyminiszternek) Tartóztassa le az öcsémet, tábornok!

Turandot tapsol örömben

JAU JEL Lemondtál.

CSÁSZÁR Nem végérvényesen. (Álnokul) Talán nem parancsoltad meg, hogy lőjenek főbe?

JAU JEL Szamárság. Az ember izgalomban összevissza beszél.

GOGHER GÓG (buzgón) Felség, én kíméletlenül végrehajtom a parancsait.

HADÜGYMINISZTER (előzékenyen) Császári Felség...

JAU JEL A te kezeden szarrá megy az üzlet! (A Hadügyminiszterrel együtt dühösen el)

Az 1. Testőr és két útonálló is követi. Az ajtóban összefut a Miniszterelnökkel és Nu Sannal. Ezek mélyen meghajolnak, de aztán megpillantják a Császárt, és rémülten meghajlanak előtte is

CSÁSZÁR Erős kézzel fogom ismét a kormány gyeplőjét, drága barátom, és még leszámolok önnel. Most azonban szédítő gyorsasággal követik egymást az események.

A Miniszterelnök mögött feltűnik a Ruhakészítők Küldöttje a Tuijával

KÜLDÖTT A Miniszterelnök úr excellenciája jelezte a reggeli audiencián, hogy Felséged levonja a konzekvenciát a Tui-konferencia kudarcából.

CSÁSZÁR Úgy van. Le vagy tartóztatva.

GOGHER GÓG Kövessen. (Meglátja Nu Sant) Ki ez az úr?

MINISZTERELNÖK Nu San úr, a Tui-szövetség elnöke.

GOGHER GÓG Egy Tui. (Üvöltve) Le van tartóztatva. Mint köztudomású, rendkívül veszélyes véleménykereskedőkkel állunk szemben. Pontosabban, olyan emberekkel, akik rendkívül veszélyes véleményekkel kereskednek. Nem azt kifogásolom, hogy valaki egy véleményért pénzt fogad el. Vezetésem alatt az állam még több pénzt költ majd véleményekre. De csak olyan véleményekre, amelyek megfelelnek nekem. Egyáltalán, und-

rodom ettől az állandó gondolathajhásztól. Csak tisztesség legyen, és tisztelet azok iránt, akik jobban tudják, amit tudnak. (Üvöltve) Elvezetni!

TURANDOT (ragyogva) Góg!

Az Anyacsászármő beszalad egy tál gyömbéres kaláccsal. Kítaszígalják. Turandot és Góg kivételével mindenki el

TURANDOT Ön a legokosabb ember, akivel valaha is összesodort a sors. Hogyhogy nem Tui?

GÓG A vizsgáztatók összeesküdtek ellenem. Félték nyomasztó fölényemtől, és ezért úgy váltogatták a kérdéseiket, hogy ürügyet találhassanak az elutasításomra.

TURANDOT Én nem utasítom el. Jöjjön.

GÓG Az államügyek mindenekelőtt.

TURANDOT A legfőbb államügy a pamut. Én is pamutot mutatok magának. Habár megesküdtem rá, hogy csak Tuinak tárom fel a pamutomat. És ha Tuit csinálnék magából?

GÓG Hogyan?

TURANDOT Egy ifjú költő, aki sajnos nincs már az élők sorában, adott nekem néhány költői leckét. Érdeklí a költészet?

GÓG Nem is tudom.

TURANDOT A költő-Tuiságot a legkönnyebb megtanulni. Verselni fogunk. Mondja utánam:

Császári trónra az út

Rajtad vezet át, pamut.

GÓG

Császári trónra az út

Rajtad vezet át... — Hogy is van tovább?

TURANDOT Nézzen a szemembe. Tegye a köldökömre a kezét. Úgy. Mit érez? Most még egyszer elmondom a verset. Ha utánam mondja, addig folytatjuk a verselést, amíg elolvadok a keze alatt. Kezdjük máris.

Császári trónra az út...

Kint zsvvaj

GÓG Elsők az államügyek! (Kirohan)

b

A császári palota udvarában

GOGHER GÓG (beszél a híveihez) Éppen most derült ki, hogy a császári raktárakban plafonig ér a pamut. Néhány nappal ezelőtt, a nemrég megtartott nagy konferencián becstelen elemek hazug módon a pamut létezését is tagadták. Azóta elnyerték megérdemelt büntetésüket. A Császár öccsét, Jau Jelt, aki császári bályjának háta mögött elrejtette a pamutot, szintén letartóztattuk és főbe lőttük. El akarta égetni a pamut egy részét, hogy bűnét eltitkolja. Iszonyú tervét nem valósíthatta már meg. Bajtársak! Egy becstelen katonai klikk most azt akarja bebeszélni a Császárnak, hogy nincs többé szükség rátok és szolgálataitokra. Így hát indíttatva érzem magam arra, természetesen a Császár jóváhagyásával, hogy — mint mozgalmunk korábbi éveiben — szembeszökő példát statuáljak, amelyből még legostobább honfitársaink is megértik, hogy tulajdonukat csak megfelelően energikus védelem biztosíthatja. Ebből a célból még ma éjjel felgyújtjátok a raktárak egy részét, pontosabban a felét. Teljesítsétek a kötelességteket!

VIII.

a

Kis Tui-piac

Nagy festőálványokon hatalmas, nyitott könyveket állítanak ki a Tui. A sétálók egy jenért elolvashatnak egy oldalt

AZ ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA

A buta ördög gürcöl, alig győzi
S amije nincs, abból eztán se jut

S gondját, amije van, gondosan őrizi
Mert az ilyen ember semmit se tud.
Ha nincs lovad, a patkók tipornak rád
Ha van, ráülsz, mihelyt vágatni kell.
A tudás számít, bármi legyen is a szakmád
Mert aki tud, csak azé a siker.

Egy nagyon öreg asszony fizet egy jent és belenéz a könyvbe. Szen és unokája, Eh Feh be

EH FEH Nekem is ilyen Tuivá kell lennem, nagypapa?
SZEN Még megvan a pénzünk.
EH FEH Ne vásároljunk inkább egy békát?
SZEN Mi bajod a Tuikkal, Eh Feh?
EH FEH Azt hiszem, rossz emberek.
SZEN Látod ott azt a hidat? Mit gondolsz, ki építette?
EH FEH A Császár
SZEN Nem. Gondold meg még egyszer.
EH FEH Az építőmunkások.
SZEN Igen. De gondold meg még egyszer.

Szünet

Az építőmunkások építették, de egy Tui útmutatásai alapján. Mi csak beszélni hallottuk őket, de nem hatoltunk előre a tudásukig. Itt a tudást állítják ki. Csak az okoz kis csalódást, hogy meglehetősen sokat kérnek érte. [Ki kell persze irtani őket tűzzel és vassal, ha ezúttal sem nyújtanak semmit, Eh Feh.] *(Tétovázva megy festőállványtól festőállványig)*

Négy mosónő, köztük Ma Góg be

KIUNG Végre megvettem, és spongya rá. *(Új fejkendőcskét mutat a Gazdasági Tuinak) Pamut.*
SZU Milliomosnő.
KIUNG Négy heti bérem, de megéri. *(Jaónak)* Mind azt mondják, hogy jól áll nekem. Vagy nem áll jól, Jao?
JAO Nem. Túl csontos vagy hozzá.
KIUNG Ez már több a soknál. Te lócitrom, te, te csinosnak tartod magad, mi? Csinos vagy?
JAO Nem, én sem vagyok csinos.
MA GÓG Miért őt kérde? Tudod, hogy nem hazudik.

Kiung harsányan nevet

GAZDASÁGI TUI Hölgyeim! Miért vagyok sikeres az üzleti életben? Pillantsanak bele a könyvembe, és sajátítsák el egy jent, amit a közgazdaságtan erről tanít:

Ha kis szatócsként egyre látom, érzem,
hogy a nagy cápák győzhetetlenek
Néhány szál megmaradt hajam kitépem
S azon töprengek, cápa hogy legyek?
Tudom, a kisemberek mit csinálnak
A kenyérért: naponta enni kell.

Én hasznot hajszolok hétköznap és vasárnap:
Tudom, miként kell s enyém a siker.

KIUNG Ez neked való, Ma. Van egy mosodája, és a fiának nagy mosodát szeretne venni. Itt megtanulhatod, hogy juthatsz dohányhoz.

MA GÓG Fel tudná ütni a könyvet a kölcsönökről szóló résznél?
ORVOSI TUI Fáj valamije? Beteg, anélkül, hogy tudná? Kíváncsi arra, amit az orvos tud? Egy jent!

Mondjuk veséje sajog egy betegnek
Orvoshoz megy. Ez a seggébe néz.
Négykézláb távozik, annyira szenved
De előbb fizet. Mert amott az ész.
Nevét is tudja az orvos a kórnak
S az árat is, miért szenvedni kell.
Ki semmit sem tud, az éhezve sorvad
És aki tud, csak azé a siker.

MA GÓG Ide is be kellene kukkantanom, szagat a vállam a sok mosástól. De inkább mosodát szerzek a fiamnak. Csakhogy újabban nagyon sajog a vállam.

KIUNG Egy gyapjúkendő jobb volna, huzat ellen.
MA GÓG De tizenöt jentbe kerül.

Gogher Góg 2. Testőre és két útonálló, továbbá Turandot két cselédjébe

2. TESTŐR Hát itt van, Ma mama. Ez egészen egészségtelen környék. Tudja-e, mik vagyunk mink most? *(A karszalagjára mutat)* Rendőrség. De ne féljen, most egészen másképpen áll a bál, máttól kezdve. Ma mama, a fia magas polcra lépett, és a császári palotában várja magát. Most aztán bámul.
MA GÓG Ugyan már, ne szólj hozzám nyilvános helyen, te ragyás disznó, nézd, hogy zseniőrzák magukat a barátnőim.
2. TESTŐR Ma mama, ezek a kisasszonyok még elhencegnek a gyerekeiknek és unokáiknak azzal, hogy ismerték magát. És most indulás. *(Megragadja)*
1. CSELÉDLÁNY Nagybecsű Hölgy, olyan magas rangú személyiség várja önt epedve kiváló fia oldalán, hogy még a nevét sem mondhatjuk ki.
MA GÓG Úgy látszik, történt valami az én Gogheremmel. Megyek és megnézem. *(Indulni akar)*
1. CSELÉDLÁNY Engedje meg, Nagybecsű Hölgy, hogy elkísérjűk a sarokig, a gyaloghintóhoz. A trógerék nem voltak hajlandók idáig jönni, túl piszkos a piac.

Az 1. Testőr öt másik útonállóval be. Mindenkinél kócból sodort fátyla

1. TESTŐR Hát itt találtak rá. Nagy időket élünk, Ma mama.

Ma Góg megvető gesztussal visszavonul a 2. Testőr társaságában

Hé, ti, mondjátok csak, hol vannak a Császár raktárai?
KIUNG A Tímárok hídja mögött. *(Az útonállók el)* Na, mit szóltok? Ebből semmi jó nem sült ki. Menjünk haza. Szu!
SZU *(közeledik a Szerelmi Élet Tuijának standjához)* Jövök utána-tok.
SZERELMI ÉLET TUIJA A szerelmi élet titkai! Üdvök üdve vagy tört szívék? Hogyan bánok a szerelmesemmel?
Két sorsot érlel a szerelmi üzlet
Ezt szeretik, amaz pedig szeret
Ezé a balzsam és azé az ütleget
Ez kap, az ad, mert mást nem is tehet.
Takard el arcod, ha izzik a pirtól.
Ha szenvedsz, ne mutasd ki semmivel.
Kit szeretsz, annak kést adj, és ő persze gyilkol
Ha szívedbe lát, övé a siker.

Jöjjön közelebb, kisasszony. Tájékozódjon, amíg nem késő. Egy jent.

SZU *(fizet)* Boruljak a nyakába, vagy tegyek úgy, mintha nem szeretném?

SZERELMI ÉLET TUIJA Az utóbbit tanácsolom, kisasszony, az utóbbit! *(Morogva felolvass neki valamit a könyvből)*

KIUNG Miért tőröd ezt a felolvasást, Szu? Ha írja a nőt bírt volna szerezni magának, akkor nem marad ideje, hogy megírjon egy ilyen könyvet.

SZEN *(tétovázva áll a Gazdasági Tui standjánál)* Hölgyeim, ne vessék ki a tudást. Ha ez a könyv itt nem érdekelne, akkor okvetlenül amazt tanulmányoznám. Véleményem szerint senkitől, önmagunktól sem tagadhatunk meg semmilyen örömet. Miért nevet a kisasszony? *(Rámosolyog Jaóra, aki nevetett)*

KIUNG *(nyugtalanul)* Jao, nehogy felelj!

SZEN Miért ne? Mindenre felelni kell.

JAO Azért nevetek, mert te már nem tudsz.

SZEN *(szintén nevet)* Így igaz, de el ne mondd senkinek. Aki tigris nem tud fogni, talán fog majd egy sündisznót. És aki nem magának tanul, az tanuljon másnak. *(A fiú felé bökk)* Gyorsan nővekszik.

KIUNG Nézzétek, tűz van. Ott hátul, a Timárok hídja mögött.

SZEN Az égő pamut bűzlik így.

TUIK Tüntessük el a standjainkat. Ha jönnek a tűzoltók, átgázolnak mindenem. — Tűzoltó ide nem jön. — Hogy érti ezt?

Gogher Góg és a Miniszterelnök fegyveresekkel be

GOGHER GÓG A Ruhakészítők és a Ruhátlanok gyűjtogattak itt, a Tuikkal szövetkezve. Nyilván jelzótűznek szánták a lázadó Kai Ho számára. A legszigorúbb rendszabályokhoz folyamodom. Először a szellemi gyűjtogatókat irtom ki. Vizsgáljátok meg a könyveket abból a szempontból, hogy aláássák-e az államot. (A Miniszterelnökkel el)

1. FEGYVERES (az Orvosi Tuihoz) Mi áll ebben a könyvben?

ORVOSI TUI (remegve) Hogy mit kell tudni a tudóvról vagy a csonttörésről.

1. FEGYVERES Micsoda? A csonttörésről? Ebből elég, ebből a csonttöréses dumából. Ez sérti a rendőrséget. Letartóztatni! (A földre dobja a könyvet, rátapos)

SZEN (vissza akarja tartani) Ne taposs rajta, ez a könyv hasznos.

1. FEGYVERES (leüti) Kutyá! Kezet emelt az államhatalomra. [(Az Általános Műveltség Tuijának) És ez miféle szar? Valld be!]

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Tudás, százados úr.

1. FEGYVERES Tudás, miről? A pamutról, mi?

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA (a fejét rázza) A pamut nem tartozik az általános műveltséghez, százados úr.

1. FEGYVERES Gazemberek, egy gyékényen árultok a gyűjtogatókkal. A Császár ellen izgattatok.

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Legfeljebb a nagyok, ezek itt nem.

1. FEGYVERES] Láttatok itt valakiket kócfáklyákkal szaladgálni?

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Néhány karszalagos átment a piacra.

A másik irányból egy Útonálló karszalaggal és kócból sodort fáklyával jön visszafelé

[ÚTONÁLLÓ Százados, a Tuik teaházában állítólag látták Kai Ho két hívét.]

1. FEGYVERES [Olyanok, mint ez itt?]

Az Általános Műveltség Tuija felháborodva rázza a fejét]

Láttatok itt kócfáklyásokat?

KIUNG (Jao elé áll) Mi nem.

JAO De hát nála is van, Kiung.

KIUNG Ez csak olyan bot, mint a rendőröké. Megyünk, Jao. Szu, megyünk.

1. FEGYVERES Hova? Te talán többet is láttál errefelé? Olyanokat, mint ez itt?

JAO Ötöt láttam. És ez sem bot.

1. FEGYVERES De ez az. (Leüti, és a fegyveresek elhurcolják)

ORVOSI TUI (talpra segíti Szent) Ne sírj, gyerek, nézd, még él. Ők maguk gyűjtötták fel a raktárakat, és mindenkit letartóztatnak, aki látta.

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Ezt a könyvet tiltanak be, amelyből élek, méghozzá rosszul. Ezt a szennyet, melyben semmit sem találsz ellenük, egyetlen igaz sort sem! Csak költőket, akik a gyilkosok öklét nyalják, a nemzet nagy gondolkodóit, akik kizárólag a jövedelmükre gondolnak! Szenny, szenny, szenny!

SZEN Ne mocskold, belőle éltél!

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Mint csaló!

ÍRNOK (befut, feje vérzik) Ó, Szu, órák óta kereslek.

SZU (az Írnok karjai közé veti magát) Ó, Vang! Nem helyes, hogy megölellek, tudom. Ő ugyanis a szóban forgó személy, bocsáson meg, hogy nem azt teszem, amit a könyv tanácsol.

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA Hogyan sebesültél meg?

ÍRNOK A Tui-iskola írnoke vagyok. Vagyis voltam. Gogher Góg bandái megostromolták a Tui-iskolát is. [A rendőrséghez osztották

be őket, és lepecsételt karszalagokat kaptak. Azzal vádolják a Tui-szövetséget, hogy megsértette a Császárt a Nagy Konferencián, mert ott kipattant egy államtitok.] Jelenleg éppen a három-ezer megfogalmazást égetik el, mely Kína történelmét foglalja össze, ugyanis a hetedik században elszenvedett vereségekről is szó van bennük. Nu Sant felakasztották, mert állítólag azt terjesztette Gogher Gógról, aki öt óra óta kancellár, hogy nem tudja, mennyi háromszor öt. Én is veszélybe kerültem, mert tanúsíthatom ezt. És mindez azért van, mert Kai Ho elérte már Szecsuan tartományát.

KIUNG (a Tuiknak) Inkább a kalapjaitoktól szabaduljatok meg.

SZERELMI ÉLET TUIJA Hova tegyük? A város másik végében lakom.

GAZDASÁGI TUI (Kiungnak) Itt az enyém. Én még messzebbre megyek.

SZERELMI ÉLET TUIJA Én előbb kértem meg.

GAZDASÁGI TUI A szellemen segít, kisasszony.

KIUNG Szerencsétlen flótások, adjátok ide. (Szoknyája alá dugja a kalapokat) Ha így lát az én Szunom, azt hiszi majd, hogy bekaptam a legyet, és nem látom viszont egyhamar.

[ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA A két szövetség nem tűrheti ezt el. Most majd egyesülnek.]

Fegyveresek hozzák bilincsben a Ruhakészítők Küldöttét és Tuiját

FEGYVERES Majd megtanítunk, hogy merd kérdőre vonni a Császárt.

KÜLDÖTT Sok embert kell erre megtanítanotok. (Verik)

Útonállók hozzák bilincsben a Ruhátlanok Küldöttét és Tuiját

ÚTONÁLLÓ Még mindig azzal gyanúsítod a vezérünket, hogy ő gyűjtötte fel a raktárakat? (Megüti)

FEGYVERES Hé, ti! Gyertek velünk a vágóhidakhoz: ezek összetartoznak.

Az útonállók megfordulnak, a foglyokat együtt elvezetik

RUHÁTLANOK KÜLDÖTTE Mi nem tudtunk erről.]

ÍRNOK Hová menjünk, lányok?

KIUNG A mosodába. A mi Ma Gógunk talán odaküld valakit. A palotába vitték, Gogher miniszter lett, így talán megmentheti szegény Jaót. Már megint igazat mondott, nem tudtam megakadályozni. De az öregot is vigyük magunkkal. Ha meglátják fején a púpot, elhurcolhatják, mint az állam ellenségét.

SZEN (a Gazdasági Tuihoz, aki buzgón tépdés ki a könyvéből bizonyos oldalakat) Mit tépdedsz ki?

GAZDASÁGI TUI A kis keresetekről szóló oldalakat.

SZEN Nem adnád el őket?

ÁLTALÁNOS MŰVELTSÉG TUIJA (magához intí Szent, fojtott hangon) Megértlek, öreg. De akad a számodra jobb is. (Egy könyvecskét vesz elő a kabátzsebéből) Ne mutasd meg másnak, Kai Ho írta.

SZEN Igen, azt hiszem, ezt veszem meg.

KIUNG Gyere inkább velünk a külvárosba, öreg. Úgy sem tudod elolvasni.

SZEN Mások majd elolvassák. Itt a pénz, amit a pamutomért kaptam, érdemes volt ideutaznom. (Átadja erszényét, majd elmegy a lányokkal és az Írnokkal együtt)

A Szerelmi Élet Tuija csatlakozik hozzájuk, könyvét cipelve. Ott marad tétovázva az Általános Műveltség Tuija és az Orvosi Tui, aki zokogva gunnyaszt széttaposott könyvén

[b

A császári palota udvarában

Turandot két cselédlánya egy vörösréz fürdőkáddal be

1. CSELÉDLÁNY (leteszi a kádat) Így nem megyek át az udvaron. (Leveszi egyik mellkendőjét)

2. CSELÉDLÁNY Ha meglát így a szuka, megkorbácsoltat.
 1. CSELÉDLÁNY Milyen féltékeny arra az ostoba fickóra!
 2. CSELÉDLÁNY Hozzádörgölgödtem a konferenciaterem előtt a folyosón, ahol olyan szűk. Tudod, mit mondott? „Elnézést kérek.” Alapelvei vannak.
 1. CSELÉDLÁNY Úrnónk azt állítja, azért szereti, mert olyan okos.
 2. CSELÉDLÁNY Azért állítja, hogy okos, mert odavan érte.
 1. CSELÉDLÁNY Világos. Annyi az okos ember, mint a nyű, de hogy néznek ki?

Újra felemelik a kádat, és beviszik a palotába]

IX.

A Mandulavirág nevezetű mosoda előtt

A mosoda előtt egy favödörben ül az öreg Szen, és a fiú hűti a kötetést a homlokán. Mellettük Kiung átszab egy Tui-kalapot a maga számára. A másik oldalon, egy magas keskeny ház előtt a Fegyverkovács áll és irányítja az első emeleten láthatatlanul végbemenő műveleteket. Mellette egy Ka Mű nevű Tui kottacsomaggal. A vidék nagyon szegényes

- KA MŰ Uram, ez mind remekmű! Órizza meg! Én elutazom. Régi zene. Veszély fenyegeti, mert nem kínai eredetű, és a jelenlegi kormány...
 FEGYVERKOVÁCS Ide már semmi se fér el. A nyakamba sóztak egy szobrot, az Igazság Istennőjét, két emelet magas. Át kellett törnünk a mennyezetet. Hé, lassan forgassátok!
 KA MŰ És ez itt új zene. Azért üldözik, mert nem népies.
 SZEN Arra nincs is szükség. A nép sem akar népies lenni.
 FEGYVERKOVÁCS *(sóhajtván)* Na, jó, majd elhelyezem a hálókamrában. Mert üldözik. *(Beengedi Ka Műt a házba)*
 ASSZONY *(kiabál a felső emeletről)* Bocsásson meg, Lü Sang úr, amiért fejre állítottuk, de a gyerekek félnek az arcától.
 KA MŰ *(csomag nélkül kijön a házból)* Köszönöm! Köszönöm! *(Megöleli a Fegyverkovácsot)* Kína hálás lesz önnek. *(Gyorsan el)*
 SZEN A te korodban én mindig csak egyetlen dallamot akartam hallani, amit a falusi ács fuvolázott. Ma különféle zenékre vágyok, mindig újat szeretnék.
 FEGYVERKOVÁCS Hogy tehetik tönkre azt, ami vesződéssel készült! Mennyi pontot kellett ide felrajzolni!
 ASSZONY *(az ablakból)* Hallottátok, a titott ember állítólag száz mérföldre van a fővárostól.
 SZEN Ne olyan hangosan!

Ma Góg jön Jaóval

MA GÓG *(messziről kiabál)* Kiung! Szu! Jó estét, Lü Sang. Itt volnánk megint.

Kiung és Szu kijön a házból. Átölelik egymást

Észnél volt, és azt mondta a banditáknak, hogy az én mosodámban dolgozik. Amit elmesélt, attól kicsordult a pohár. De amúgy se bírtam volna ki. Gogher megőrült, ő uralkodik most. Büszke voltam rá, míg korábbi hivatását gyakorolta, de most szégyenkezem miatta. A palotában mindenki a kedvemet kereszte. Akkora teremben helyeztek el, mely nagy volna ötven öszvérnek is. Ma reggel loptak a múzeumból számomra egy vörösérz mosókádat, letették a kék szőnyegre, és a Miniszterelnök ezt mondta: „Becsés Hölgy, a Kegyed főméltóságú fia szerint Kegyed csak akkor érzi jól magát, ha moshat. Kérem, mosson tetszése szerint.” Belerúgtam, de ez hiba volt. Kiment, és beküldött egy szolgát, aki elém tartotta a fenekét, hogy rugdossam tetszése szerint. Az egész palotában csak egy értelmes embert találtam, az Anyacsászárnt. Elmondta, hogy mit tart a fiáról, és megadta egy bizonyos sütemény receptjét. És még őt tartják örültnek! Megjegyeztem a receptet Gogher számára. A teámat! Hát ez ki?

KIUNG A Sa Szen úr a gyapotültetvényekről. Tanulni jött a fővárosba.

SZEN *(bocsánatkérően)* Azt mondták, nincs fejem a tanuláshoz, de ez a púp az ellenkezőjét bizonyítja.

SZU Milyen szörnyű púp!

JAO Nem túl nagy, és hamar gyógyul.

KIUNG *(átöleli)* Udvariatlan vagy, Jao.

Az első emeleten széthasad egy papírablak, és egy érckéz nyúlik ki rajta, amelyből megfordítva egy nagy méreleg lóg le

FEGYVERKOVÁCS Vigyázzatok, fajankók!

HANG *(bentről)* Nem fér el a karja.

SZEN Biztonságba helyezik a hogyishívjakot, a kultúrjavakat. A Keleti kapunál, a templom előtt találkoztam egy Tuival, annak egy láthatatlan istene volt odabent. Most nyilván a külvárosba vezetni láncon, hogy megmaradjon.

Három Ruhátlan lép ki nagy batyuval a keskeny házból. Hirtelen futásnak erednek.

EH FEH *(megcibálja Szen karját)* Katonák, nagypapa!

Mind gyorsan be a házakba. A Fegyverkovács a felső emelet ablakából még éppen le tud dobni egy szőnyeget az Igazság karjára, mielőtt két fegyveres őráratban végigmenne az utcán. Amikor eltűntek, felharsan hátul egy Utcai Árus kiáltása: „Pamut! Itt a pamut! Pamut eladó! Itt a pamut az állam ellenségének, Jau Jelnek a raktáraiból!” A felső emelet ablakából kinéz az Asszony. Jön végig az utcán fegyveres őrizettel az Utcai Árus, méreleg van nála és pamutáruk

UTCAI ÁRUS Pamut! Itt a pamut! A pamut, amelyet a kivégzett Jau Jel égő raktáraiból mentettek ki! Tűz semmisítette meg az évi termés felét! Szöknek fel az árak! Most vásároljatok, amíg még meg tudjátok fizetni!

Senki sem vásárol, mire továbbmegy. Még hallani kiáltozását: „Pamut! Itt a pamut!”

[ASSZONY Tartsátok meg magatoknak! Zabálnivalónk sincs, a cipőről nem is beszélve. A tiltott ember majd gondoskodik mindéről. *(Becsapja az ablakot)*]

Szu és az Írnok kijön a házból

ÍRNOK Ne sírj túl sokat, egy keveset ma este, de holnap már semmit, ígérd meg.

SZU Holnap is egyszer.

ÍRNOK Jó. Ha három héten belül nem látsz, az azt jelenti, hogy kerülő úton jövök vissza.

SZU Hogy találsz oda? Ezekben az öreg cipőkben?

ÍRNOK Ismerek odaát egy szöveget, az ma indul útnak három társával. Már sok ezren vannak, nem nehéz rájuk találni.

SZU De a cipőd, az rossz, Vang. Mit csináljunk?

SZEN *(unokájával és Kiunggal kijön a házból)* Ha kis ideig várna még, akkor talán együtt mehetnének.

SZU Maga észak felé tart, ő pedig csak a szomszédba megy. De nem jó a cipője — mit tegyünk?

SZEN Úgy, szóval a cipője a szomszédig sem tart ki?

KIUNG Helyette kap a vállára egy meleg kendőt. *(Nekiadja új fejkendőjét)*

SZEN Ne állj meg minden igazságtalanságnál, az veszélyes. [A folyó elárasztja a völgyet, de a gát a hegyekben épül.]

ÍRNOK Talán mégis velem jön? Persze rögtön indulnom kell, mert várnak.

SZEN Még nem mehetek — még gondolkodom.

ÍRNOK Irány a Tibeti kapu! Minden jókat! *(Hátul el)*

SZU Holnapig, Vang! *(Visszamegy a házba)*

Két Ruhátlan jön és bekopogtat a Fegyverkovácshoz. Ez beereszt
őket

FEGYVERKOVÁCS Lassan már enni se hagy ez az átkozott kultúra.
És a felső emeleten huzat van, mert lukas a padló. [Ott meg új-
ra jönnek néhányan, fejfedő nélkül.]

Négy Tui jön a teaházból: Ven, Gu, Si Ka és Mo Szi

GU Ááá! A Sa Szen úr még mindig itt van? Ez az a fegyvergyártó
műhely, ahol elhelyezhetjük értékeinket?

KIUNG Már megtelt a háza, és hogyhogy fejfedő nélkül kódorog-
tok? Mindenki látja, hogy csak Tui-kalapotok lehetett, és most
majd a fedetlen fejűekre vadásznak!

VEN Iszonyú. Bezárták a teaházat. A szellem hontalanná vált.

GU [Mégis meg kell próbálnom. Kína teljesen eldurvul, ha elveszti
műalkotásait. (Kopogtat a keskeny ház ajtaján) Nem nyitja ki
többé.] (Egy képtekercset mutat a többieknek) Ez egy Pi Jeng.
Tizenkettedik század. A Hoang Hoi dombok. Nézd ezt a vona-
lat. Nézd ezt a kéket. És ezt akarják megsemmisíteni.

KIUNG Miért?

GU Azt mondják, a dombok nem ilyenek. (Megmutatja Szennek)

SZEN Ez igaz. A dombok nem ilyenek. [Nem egészen ilyenek.] De
ha mindenki ilyennek látná őket, nem volna szükségünk képre.
Gyerekkoromban nagyapám megmutatta nekem, milyen egy
kolbász. Ez a hogyishívják, a festő, azt mutatja meg, milyenek a
dombok. [Persze, hogy nem értem meg rögtön. De azt hiszem,
ha ismét felkapaszok rá, jobban tetszik majd nekem a
domb. Talán épp ilyen vonalú és kék.]

GU Talán. De nincs időnk hosszú eszmefuttatásokra. Hívjátok ide a
Fegyverkovácsot! Emberek, ez a Pi Jeng a Császári Múzeumból
való.

SZEN Miért nem adtátok nekünk? Nálunk biztosabb helye volna.]

MA GÓG (feltűnik az ajtóban) Én eldugom a számodra. Ne jusson
Gogher kezére. Széttépi. Miért nem égettétek ki a méhemet?

KIUNG A kancellár anyja, tudjátok.

MA GÓG Nem kell félnetek. Kitagadom. Adjátok ide a képet. Azt hi-
szí, mindent ért, és most uralkodik. Nehéz idők várnak a képek-
re, a fiam festő.

SI KA Az építómesterek is félnek.

MA GÓG Hogyne, a fiam építómester is.

VEN Tudósnak kellett volna mennünk.

MA GÓG Talán mégsem. Ő a legnagyobb tudós.

MO SZI (egy földgömböt mutat neki) Nem helyezné el itt ezt a föld-
gömböt? Talán fontos lesz egyszer, hogy a föld gömbölyű!

EH FEH (megrángatja Szen karját) Nagypapa, egy fegyveres!

TUIK Nem láthat meg bennünket fedetlen fejjel.

MA GÓG Ide a földgömbbel! (A földgömbbel és a képpel bemegy a
házba)

A Tuik elszaladnak, Mo Szi kívül, aki elkésett

2. TESTŐR (keresve jön) És mit látnak karikás szemeim? Egy Tuit.
Hol a kalapod? Na, ezáltal nem kell félned. Gyere ide. Tűnj el,
Kiung, te személtáda. (Szenre utalva) Furcsa vendégek a moso-
dában.

SZEN Békés parasztember vagyok, és csak azért ülök itt, hogy gon-
dolkodjak egy kicsikét. Ez nálam tovább tart, tudod.

KIUNG Be ne merj menni. Góg mama a pofádhoz vág egy teafőzöt.
(Kacéran felteszi az új kalapot és bemegy a házba)

2. TESTŐR (bizalmasan Mo Szinek) Hogy hívnak?

MO SZI Mo Szi vagyok, az ürügykirály.

2. TESTŐR Jó. Szükségünk van ugyanis valamire, nem nagyon,
de... Mi is a neve annak, amit csináltok?

MO SZI Megfogalmazás?

2. TESTŐR Úúúúgy van. A főnök, érteve vagyok? Nőszül, érteve va-
gyok? Ne bámulj, miért ne csinálja vele? Érteve vagyok? Csak-
hogy nem tud, érteve vagyok? Ne vigyorogj, mert fuccs a
kókuszodnak, érteve vagyok? Tehát, hogyan mentse ki magát?
Kövess és találj ki valamit, érteve vagyok? (Elvezeti)

A Ruhátlanok nagy batyukkal jönnek a fegyvergyártó műhelyből.
Egyiknek szétesik a batyuja. Puskák és szablyák vannak benne.
Ijedten néznek Szenre, aki mosolyog és int feléjük. Pakolnak, és
gyorsan el

SZEN Eh Feh, eleget gondolkodtam. Segítsd fel a cipőmet. Az itt
kapható gondolatok bűzlenek. Az országban jogtalanság ural-
kodik, és a Tui-iskolában azt tanítják, hogy miért szükségszerű
ez. [Igaz, itt kőhidakat építenek a legszélesebb folyók fölött. De
a hatalmasok tunyán robognak át rajtuk, a szegények pedig a
szolgaságba vándorolnak a hídon át. Igaz, virul a gyógyítás
művészete. De az egyiket azért gyógyítják meg, hogy igazság-
talanságot kövessen el, a másikat pedig azért, hogy amannak
robotoljon. Úgy árusítják a véleményeket, mint a halat, ezért az-
tán a gondolkodás rossz hírbe keveredett. Ez itt gondolkodik,
mondják, miféle aljasságot agyal ki? És mégis minden tevé-
kenység közül a gondolkodás a leghasznosabb és legkellemesebb.
Hogy züllhetett így le? Itt van persze Kai Ho, nálam a
könyvecskéje. [Eddig csak azt tudom róla, hogy a tőkfejek tők-
fejnek, a csalók pedig csalónak nevezik. De] ahol megfordult és
gondolkodott, ott nagy földeken rizs és gyapot virul, és az em-
berek szemmel láthatóan vidámak. Ha valakinek a gondolataitól
az emberek felvidulnak, Eh Feh, akkor az illető jól gondolko-
dott, ez az ismertetőjel. Nem megyünk haza, Eh Feh, még nem.
Akkor sem, ha nem élem túl, amit most tanulmányozni szeret-
nék, a jó áru drága.

[EH FEH Tűzzel és vassal kell őket kiírtani, nagypapa]

SZEN Nem, inkább úgy kell a Tuival bánni, mint a földdel. El kell
döntenünk, mit akarunk tőle, kölest vagy gazt. Ehhez azonban
birtokunkba kell vennünk.

EH FEH (rosszkedvűen) Mindig lesznek Tuik, azután is, hogy Kai
Ho felosztotta a földeket?

SZEN (nevet) Most már nem tart túl sokáig. Mienk lesz minden nagy
föld, így aztán foglalkozhatunk az összes nagy tudománnyal. És
hogyan miként szerezzük meg a földeket, az itt van megírva.] (Elő-
veszi és meglengeti a könyvecskéjét. Mindketten hátul el)

A mosodából Kiung jön ki

KIUNG (utánuk kiabál) Állj meg, öreg, arra a szülőfölded! Rossz
úton mész!

SZEN Nem, azt hiszem, ez a helyes út, Kiung!

X.

Az ósrégi mandzsu szentély

Ide-oda menetelnek, föl és alá, állig felfegyverzett katonák és kar-
szalagos útonállók kis csapatai. Jön a Miniszterelnök és a katoná-
kat kérdegeti

MINISZTERELNÖK Újabb jelentések a zendülő állomáshelyéről?

SZÁZADOS Még nem futottak be.

MINISZTERELNÖK Rendelték-e a hírszerzők mellé kipróbált altiszte-
ket?

SZÁZADOS Igenis, excellenciád.

MINISZTERELNÖK Hát az altisztek mellé megbízható belbiztonsági-
akat?

SZÁZADOS Igenis, excellenciád.

MINISZTERELNÖK Mégsem futottak be jelentések?

SZÁZADOS Nem, excellenciád.

MINISZTERELNÖK Korlátlan bizalom tölt el, százados úr.

SZÁZADOS Igenis, excellenciád.

Miniszterelnök el. A katonák követik. A Hadügyminiszter és az Udva-
ri Tui be, ez utóbbin nincs Tui-kalap

HADÜGYMINISZTER Hallott már az utolsó botrányról? A Kimondha-
tatlan saját kezűleg agyonlőtt egy kis Tuit, [akit valamiféle ma-
gyarázattal beküldött a Császári Fenséghez. Állítólag két óra
hosszat időzött odabent.] aki két óra hosszat időzött a Császári

Fenségnél. Azt mondják, amikor kijött, tudta, hol a pamut. Hahaha!

A katonai egység visszatér

HADÜGYMINISZTER Ismétlje meg az utasítást!
SZÁZADOS Közvetlenül a szertartás előtt letartóztatom a szóban forgó személyt.

Mindketten el. A katonák követik őket. Egy csapat útonállóval díszruhában Gogher Góg be

GOGHER GÓG (az 1. Testőrnek) Ismételd meg a parancsot.
1. TESTŐR Mindet letartóztatni közvetlenül a szertartás után.
[GOGHER GÓG Őcséd ma reggel őrt állt nálam. Beszélte vele azóta?

Az 1. Testőr rázza a fejét

Nagyon helyes. Agyonlőtt valakit. Vágasd azonnal négyrét, megértted? És peregjen a dob, hogy ne lehessen hallani, mit mond.

1. TESTŐR Igenis, Főnök.]
GOGHER GÓG (elveszi híve törét és ruhájába rejt) Szükségem lesz rá. Ebben a palotában csak alattomoságot és árulást találasz. Még valamit: közvetlenül a házasságkötés után fogod a mandzsukabátot és rámteríted. Akkor nem mernek hozzám nyúlni, hacsak nincs köztük olyasvalaki, aki teljesen elvetemült. Majd ráfázik az a császári gazember, ha azt hiszi, hogy a veszályban egyszerűen csomagolhat, és pont én tartom oda a fejemet.

A Császár, a Hadügyminiszter és a Miniszterelnök be, a százados követi őket a csapatával

CSÁSZÁR Kedves Gógom, kissé elkéstem. Alá kellett még írnom néhány rendkívül szigorú rendszabályt, mint ez ilyen helyzetekben szokásos.
GOGHER GÓG Szabad volna a rendszabályokat ellenjegyezni?
CSÁSZÁR Hogyan? Ja, igen, ellenjegyezni, természetesen. És itt jön már az ifjú menyasszony.

Turandot az Udvari Tuival és a cselédlányaival be. Meghajlások

TURANDOT Épp most ismerkedtem meg, papa, egy nagyon helyes emberrel, hozzá megyek feleségül. Nem a tegnap esti teaházi Tuira gondolok, ő is intelligens volt, és nagyon rossz néven veszem tőled, amit csináltál vele, Gogher. Olykor túl érdes a modorod. De nem rá gondolok, hanem egy tisztre, aki elmagyarázta nekem, hogy miként védhető a palota, én ugyanis nagyon komolyan tartom a helyzetet, nincs több vesztegetni való időnk. Feleségül mehetek hozzá?

CSÁSZÁR Nem.
TURANDOT Hogyhogya nem? Nem futó szerelemről van szó, ez mélyebb érzés. Meg kell védenünk minden talpalatnyi földet. Nagyon jó vőd lesz, ért a lovakhoz.

Egy tiszt jön be, a Hadügyminiszterrel akar szót váltani. Ez elhárítja, mivel Turandot beszél

Egy hadsereg lovasság nélkül, papa...
CSÁSZÁR A palotát nem védhetem meg lovakkal. Rátérünk a szertartásra.

Tiszt el

TURANDOT Nagyon értetlen vagy, papa. Be kell látnod, Gogher. Egy pillanatig fáj majd, de az élet megy tovább, és nemsokára kigyógyulsz háborús sérüléseidből. Ez az egy kérésem van, ne légy makacs. Megengeded, papa?

CSÁSZÁR (harsányan) Mondtam már, hogy nem. (Gogher Gógnak) Természetesen, ha visszalépne...

GOGHER GÓG Felséges Uralkodóm! Császári Felség! Ebben a történelmi pillanatban felkavart érzelmekkel állunk az első mandzsu császár szentélye előtt. Egyszerű ember vagyok. Magasztos szóvirágok idegenek tőlem. De Felséged a nép fiára bízta, hogy védje meg a trónt. És Császári Felséged megajándékozott a szívével. Nem is tehetek mást, igazolnom kell ezt a bizalmat, annál is inkább, mert ezekben a nehéz időkben a bizalom a legfontosabb. [Amikor Felséged boldog emlékezetű ~~cs~~se áldatlan elvakultságában kockára vetette a császári család becsületét, én a szóban forgó raktárakat vasököllel birtokba vettem, és így páratlan módon visszanyertem a nép bizalmát.]

Egy bekötött fejű tiszt a Hadügyminisztert keresi

TISZT Kai Ho... a Tibeti kapunál...
GOGHER GÓG (idegesen folytatja) Most rátérek az utolsó hét eseményeinek részletes taglalására. Nem csak pamutról volt itt szó, mint némelyek hitték. Bizonyos személyek, akik, hogy szétzúzzák a nép bizalmát, reggeltől estig pamutról locsogtak, elnyerték megérdemelt büntetésüket.

A Hadügyminiszter intésére a katonák elvonulnak

Erélyes közbeavatkozásomnak köszönhető, hogy immár a Császár és népe sosemlátott egységben...
TURANDOT Papa, én nem vagyok hajlandó...
CSÁSZÁR Veszteg maradsz. Góg úr, egy különlegesen figyelemreméltó jelentés azt a gondolatot ébreszti bennem, hogy célszerű a szertartást a lehető leghamarabb befejezni, illetőleg elhalasztani.
GOGHER GÓG Szó sem lehet róla. Ezennel átveszem személyének, valamint a Császári Felség személyének védelmét.
CSÁSZÁR Hadügyminiszter úr...
[HADÜGYMINISZTER Uraim, a helyzet nyilvánvalóan rosszabbodott. (A Császárnak) A palotaőrségnek parancsot adtam a kapuk védelmére.]

Egy másik tiszt, szintén bekötött fejvel be

2. TISZT (a Hadügyminiszternek) Kai Ho... Magam láttam... a Sanghaji kapunál...
1. TISZT Hazugság... a Tibeti kapun tört át...

Harmadik tiszt, tetőtől talpig véres pólójában van

3. TISZT (a Hadügyminiszternek) Alázatosan jelentem... Kai Ho... Ő dőfött le... A Kantoni kapu előtt. (Összeesik)
HADÜGYMINISZTER Uraim, a helyzet nyilvánvalóan rosszabbodott.
1. TISZT (rázza a 3. Tisztet) Hazudsz... Tőle ez a fejseb... A Tibeti kapunál.
2. TISZT A Sanghajinál láttam.
HADÜGYMINISZTER A palotaőrségnek az összes kapu védelmére parancsot adtam.
CSÁSZÁR (miközben Gogher Góg útonállóit megjelennek az ajtóban) Micsoda? Elküldte őket? Azt a parancsot kapta...
GOGHER GÓG Ide a kulcsot! Hol a templom óra?
1. TESTŐR Nyilván elszaladt. (Megrázza a templom ajtaját. Az kinyílik) Nincs bezárva!

Kínról kiáltás. Belátni a szentély belsejébe. A mandzsu császár kabátja eltűnt

1. TESTŐR Árulás! Eltűnt a kabát.
CSÁSZÁR Levágták.
MINISZTERELNÖK Az őrnek nyoma veszett: ő lopta el.
GOGHER GÓG Uraim, házasságkötés következik. Ennek a kis epizódnak szerencsére nincs jelentősége.
TURANDOT Bizonyára fázott, papa.
CSÁSZÁR Csakhogy nagyon rossz kabát volt, teli foltal.

GOGHER GÓG Még a legrosszabb is értékes manapság, kellett magának a pamuttal üzérkedni? Házasságkötésre, uraim!

Távoli dobszó. Turandot metszően felsikolt

CSÁSZÁR Jau Jel csinálta, nem én.

[Ujjong egy nagy tömeg

KATONA Mind ezt csináltátok, és most pusztuljatok!]

1. TESTŐR Az ór!

Az Ór nadrágját gombolva besétál. Rajta a kabát. Egész testében didereg. A Császár, Gogher Góg, Turandot, a Miniszterelnök és a Hadügyminiszter odaugranak hozzá, lerángatják róla a kabátot, küzdenek érte, közben darabokra tépik. Két fiatal Tui egy kocsin behúzza Pauder Millt

PAUDER MILL *Tisztelt Császári Család! Uraim! Pauder Mill vagyok a sigacsei Tasi Lumpo kolostorból...*

TURANDOT *Papa, mi volna, ha óhozna mennék feleségül?*

PAUDER MILL *Azért tettem meg tizenhatezer mérföldet, azért vonultam át változatos domborzatú birodalmunkon, mert egyszerű megoldást találtam a pamutproblémára...*

KATONA *Elég a magyarázatokból. Pusztuljatok. (Leüti Pauder Millt)*

Nagy csend. Eh Feh bevezeti nagyapját, Szent, akiből ömlik a vér

SZEN A szabadság is elvadult, Eh Feh. A gyilkosokat majmolja. A könyvet is átdőfte az a barom.

Kezéből átvérezve, szakadozottan kihull Kai Ho könyve. Összeesik. Odakint erősödő, fülsiketítő éljenzés, láрма. Senki sem lép be

Megjegyzés

A színpad legyen gyorsan átépíthető. Az utcán és a császári palota udvarában lévő jeleneteket a kis függöny előtt is lehet játszani. A díszletek legyenek súlytalanok, költői és realiztikus jelzések.

A szerecsenmosdatók kongresszusa legkönnyebben forgószínpadon játszható, úgy, hogy a színpad mindenkor függöny nélkül befordítható legyen az előcsarnokba és a ruhatárakba.

A Tuik jellegzetessége a kis kalap, mely a tibeti és európai papi rendek viseletére emlékeztet. A kalapok a Tuik jelentőségének megfelelően különbözők, többé vagy kevésbé pompázatosak, színben is eltérnek egymástól.

A jelmezek lehetnek olyan keverékek, melyek a kínai viseleten alapulnak.

A játék tempója legyen gyors.